

Könyvolvasási és könyvvásárlási szokások, 2020

Budapest, 2020. szeptember

A KUTATÁST A TÁRKI ZRT. A PETŐFI IRODALMI ÜGYNÖKSÉG (PIÜ)
MEGRENDELÉSÉRE KÉSZÍTETTE

A kutatást készítették:

BERNÁT ANIKÓ
HUDÁCSKÓ SZILVIA

TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: +36 1 309 7676
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	4
1. Könyvolvasási szokások a felnőtt magyar lakosság körében	8
1.1. A könyvolvasók aránya a magyar társadalomban	8
1.2. Mennyit és mit olvasnak a magyarok?	11
1.3. A könyvet nem olvasók indokai	17
2. Könyvvásárlási szokások	19
2.1. Vásárlók és nem vásárlók	19
2.2. Költsési szokások a könyvkedvelő online válaszadók körében	24
2.3. A vásárolt könyvek műfaji és tematikus megoszlása az online válaszadók körében	26
2.4. A könyvvásárlás helyszínei, platformjai az online válaszadók körében	29
2.5. Vásárlás könyvesboltban, online könyvruházban az online válaszadók körében	32
2.6. A vásárolt könyv kiválasztásának mechanizmusai az online válaszadók körében	34
2.7. Könyvolvasási és könyvvásárlási szokások a koronavírus idején	38
3. Eredmények lakóhely szerinti bontásban – az online kutatás eredményei határon innen és határon túl	40
Függelék: A válaszadók társadalmi-demográfiai összetétele	48

Vezetői összefoglaló

A TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. 2020 nyarán kutatást végzett a rendszeresen olvasó, interneten elérhető felnőtt népesség és a teljes felnőtt magyar lakosság olvasási és könyvvásárlási szokásainak feltérképezésére. A rendszeresen olvasó népességet egy online kérdőív megválaszolására kértük, melyet a TÁRKI online platformjain tettünk közzé, valamint számos könyvpiaci szereplő által (könyvkiadók, könyvesterjesztők weboldalán, hírleveleiben és Facebook-oldalain, valamint könyvolvasással kapcsolatos egyéb Facebook-csoportokban) terjesztettük, hogy elérjük a kutatás célcsoportját. Az online kérdőívet 2020. június 26. és augusztus 5. között 2910 fő töltötte ki. Közülük 2704 fő Magyarországon, 82 fő valamely környező országban lakik, míg 111 fő távolabbi külföldi országban él, 13 fő pedig nem adta meg (külföldi) lakóhelyét. Az országos reprezentatív kutatást Magyarországon élő 998 felnőtt válaszolta meg, amely minta a 18 éves és idősebb, nem intézményes háztartásban élő magyarországi magyar népességet nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhelyének településtípusa szerint reprezentálja.¹ A személyes megkérdezéssel végzett reprezentatív adatfelvétel a TÁRKI negyedéves omnibusz kutatásai keretében zajlott, július 16 – 25. között. A személyes adatfelvétel során lekérdezett kérdőív kérdései teljes mértékben megfelelnek az online kérdőív egy részének, így a személyes és online kutatások eredményei összehasonlíthatók, azonban az online kutatás során egy részletesebb kérdőív került lekérdezésre, ezért az adatok egy része csak a kifejezetten könyvolvasó internethasználók csoportjára, és nem a teljes népességre vonatkoztatva ismert.

A TÁRKI 2002-ben és 2005-ben tartalmilag hasonló országos kutatásokat végzett², így tanulmányunkban az elmúlt közel két évtizedben végbement változásokról is beszámolunk. A kérdések összeállításakor – a korábbi eredményekkel való összehasonlíthatóság mellett – törekedtünk arra, hogy megismerhessük a könyvpiac területén zajló újítások társadalmi vetületét (például e-könyvek és hangoskönyvek népszerűsége, új vásárlási lehetőségek). Emellett a kutatás idejére esett koronavírusjárvány illetve az azzal járó bezárkózás könyvolvasására, könyvvásárlásra gyakorolt hatásait is megvizsgáltuk az online kutatásban résztvevők válaszai alapján.

¹ A mintavételi eljárásból fakadó hibahatár $\pm 3,4\%$. Ez azt jelenti, hogy a teljes mintából becsült adatok 95%-os valószínűséggel ennél nagyobb mértékben nem térnek el azoktól, amelyeket a teljes felnőtt magyar népesség megkérdezése esetén kaptunk volna. A teljes hiba ennél nagyobb is lehet a kérdésekre adott érvényes válaszok arányának függvényében.

² A minta elemszáma a 2002-es vizsgálatban 3028 fő, 2005-ös kutatásban pedig 1035 fő volt.

Tanulmányunkban bemutatjuk a 2020. évi kutatások eredményeit, a releváns társadalmi tényezők hatását és az egyes kérdésekre adott válaszok közötti összefüggéseket. A válaszadók számát csak azokban az esetekben tüntetjük fel, ahol csak a minta egy része, például csak a könyvvásárlók számára tettük fel a kérdést. Az online vizsgálat eredményeinek bemutatásakor az 1. és 2. fejezetben a Magyarországon élő online válaszadók (2704 fő) válaszait mutatjuk csak be annak érdekében, hogy összevethetőek legyenek az országos reprezentatív mintán válaszolók eredményeivel. A nem magyarországi online válaszadók (206 fő) válaszait, összevetve a magyarországi online kitöltők illetve az országos reprezentatív mintán válaszolók eredményeivel külön fejezetben (3. fejezet) mutatjuk be. Ugyanakkor előljáróban érdemes megjegyezni, hogy e három csoport (az online válaszoló határon túli magyarok, az online válaszoló magyarországi magyarok és az országos reprezentatív mintán, azaz Magyarországon élő teljes felnőtt népesség) válaszai lényegében nem térnek el egymástól.

Az idei kutatásunk főbb eredményeit jelen fejezetben foglaljuk össze.

Könyvolvasási szokások

A 2005. évi kutatási eredményekhez viszonyítva 12 százalékponttal esett vissza a könyvolvasó felnőttek aránya; 2020-ban a felnőtt magyar lakosság 13%-a olvas rendszeresen (legalább hetente), míg 2005-ben 25%-uk olvasott rendszeresen. A vizsgált időszak egészét tekintve 2020-ban a legalacsonyabb mind a rendszeresen, mind az alkalmanként olvasók aránya. Az országos átlagnál nagyobb arányban olvasnak rendszeresen a nők, a fiatal felnőttek (18-39 évesek) és a 60 évnél idősebbek, valamint a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők, a budapestiek és az aktívkorú inaktívok, azaz a munkanélküliek, a tanulók, valamint a szülési vagy gyermekgondozási szabadságon lévők.

Az eleve csak a könyvolvasókra fókuszáló online kérdőív kitöltői átlagosan 37 könyvet olvasnak egy évben, ez az átlagérték azonban nagy eltéréseket takar. A könyvolvasást hobbiként üzőklegfeljebb 10 könyvet olvasnak évente (az online válaszadók 21%-a), míg a válaszadók hatoda (18%-a) ötvennél is több könyvet olvasnak el egy év alatt. A kitöltők között kissé nagyobb arányban vannak azok, akik egyszerre egy könyvet (54%) olvasnak azokhoz képest, akik egyszerre több könyvet is olvasnak (46%).

A teljes felnőtt magyar népességet célzó kutatás megerősíti azt a korábbi eredményt, hogy a könyvolvasó felnőtt népesség körében a szépirodalmi művek és a szórakoztató irodalom a legnépszerűbb műfajok. 2005-ben összességében a könyvolvasók háromnegyede, 76%-a olvasott szépirodalmat (38%-uk gyakran, és további 38%-uk pedig alkalmanként), és 2020-ban

is hasonló ezeknek a könyvtípusoknak, műfajoknak a népszerűsége: a könyvolvasók 72%-a olvas szépirodalmat, ugyanakkor körükben napjainkban többségben vannak az „alkalmanként” olvasók. Az online kitöltők között is a szépirodalmi művek a legnépszerűbbek, 69%-uk rendszeresen olvas szépirodalmat vagy szórakoztató irodalmat.

2020-ban a kifejezetten könyvszerető online válaszadók közel fele, 46%-a évente legalább egy idegennyelvű könyvet elolvas. Messze az angol nyelvű könyvek a legkedveltebbek: az idegennyelven olvasók 90%-a angolul olvas.

A teljes felnőtt magyar társadalmat reprezentáló kutatás szerint a könyvet sohasem olvasók közül a legtöbben azt említették okként, hogy egyszerűen nem szeretnek olvasni (45%), míg a második leggyakrabban említett indok az időhiány (33%). Említésre méltó, hogy 2002-ben és 2005-ben a nem olvasó népesség jóval kisebb arányban mondta azt nyíltan, hogy nem szeret olvasni (22%, illetve 17%); a korábbi felmérések alkalmával inkább az időszükére hivatkoztak elsősorban (2002-ben 39%, 2005-ben pedig 46%).

Könyvvásárlási szokások

2020-ban a magyarországi felnőtt népesség több mint fele (58%) soha vagy szinte soha nem vásárol könyvet. A lakosság negyede (25%) évente néhány alkalommal, 9%-a legalább félévente, 7%-a legalább negyedévente vásárol könyvet, és csupán 1% azoknak az aránya, akik havi rendszerességgel teszik ezt. Ugyanakkor a könyvolvasó felnőtt népesség több mint kétharmada (69%) legalább egy alkalommal vásárolt könyvet az elmúlt egy évben, vagyis némi csökkenést figyelhetünk meg az évezred eleje óta, mivel ekkor 74-76% között mozgott ez az arány.

A költési szokásokat a kifejezetten könyvedvelők online kérdőívében mértük fel, mivel elsődlegesen ők jelennek meg vásárlóként a könyvpiacra. Mintákban a vásárlók – és háztartásaik – átlagosan 12.661 forintot költöttek könyvre a kitöltést megelőző egy hónapban (a legalacsonyabb említett összeg 300 forint, a legmagasabb pedig 100.000 forint volt). Az éves költési szint a települési lejtővel csökken: legkevesebbet a községekben élő, legtöbbet pedig a budapesti háztartások költenek könyvre egy évben.

A hagyományos nyomtatott könyvek magabiztosan tartják könyvpiaci dominanciájukat: az elmúlt egy év során a kifejezetten könyvedvelő online válaszadók 97%-a vásárolt nyomtatott könyvet, miközben e-könyvet 29%, hangoskönyvet pedig 8% vásárolt. A vonatkozó arányok az országos reprezentatív kutatásban a következőképpen alakulnak: nyomtatott könyvet a teljes népesség 34%-a (a könyvvásárlók 94%-a), e-könyvet 2% (a könyvvásárlók

6%-a), hangoskönyvet pedig 1% (a könyvvásárlók 3%-a) vásárolt az elmúlt évben. Mindhárom könyvformátum esetében – csakúgy, mint az olvasás, a vásárlás terén is – a szépirodalom és a szórakoztató irodalom a két legnépszerűbb műfaj.

A kifejezetten könyvkedvelők legalább annyira szeretnek könyvesboltban vásárolni, mint online megrendeléseket bonyolítani, ugyanis az online kitöltők 88%-a vásárolt nyomtatott könyvet könyvesboltban az elmúlt egy év során és szintén 88% azoknak az aránya, akik interneten keresztül magyar online áruházban szereztek be könyveket. Ugyanakkor az internetező könyvkedvelők gyakrabban látogatnak online, mint hagyományos könyvesboltot. A leginkább vásárlásra ösztönző akciók közé tartoznak az egyszeri leértékelések, szezonális kiadások, melyeket a kifejezetten könyvkedvelő online válaszadók 85%-a használ ki tudatosan, miközben bő felükre (55%) jellemző a vásárlás elhalasztása az időszakos akciók idejére. Az online kitöltők közel fele (49%) elsősorban akciós áron vásárol (könyvesboltban vagy interneten) új kiadású könyveket, miközben egyhatoduknak (18%) a könyvtári kölcsönzés az elsődleges könyvszerzési stratégiája.

1. Könyvolvasási szokások a felnőtt magyar lakosság körében

1.1. A könyvolvasók aránya a magyar társadalomban

A felnőtt magyar társadalom könyvolvasási szokásainak legalapvetőbb mutatója az, hogy mennyien olvasnak valamilyen rendszerességgel könyvet. Már a nyolcvanas évek elejétől kezdve rendelkezünk olyan adatokkal, amelyek összehasonlíthatók³ az idei kutatásban feltett kérdéssel, azaz, hogy a kérdezett milyen gyakran szokott könyvet olvasni.

2020-ban a felnőtt magyar lakosság 13%-a olvas rendszeresen (legalább hetente), egyharmada (34%) alkalmyszerűen, míg több mint fele (53%) saját bevallása szerint egyáltalán nem szokott olvasni. A 2005-ös eredményekhez viszonyítva 12 százalékponttal esett vissza a bármilyen rendszerességgel könyvolvasó felnőttek aránya, s a vizsgált időszak egészét tekintve 2020-ban a legalacsonyabb mind a rendszeresen, mind az alkalmyszerűen olvasók aránya (1. ábra).

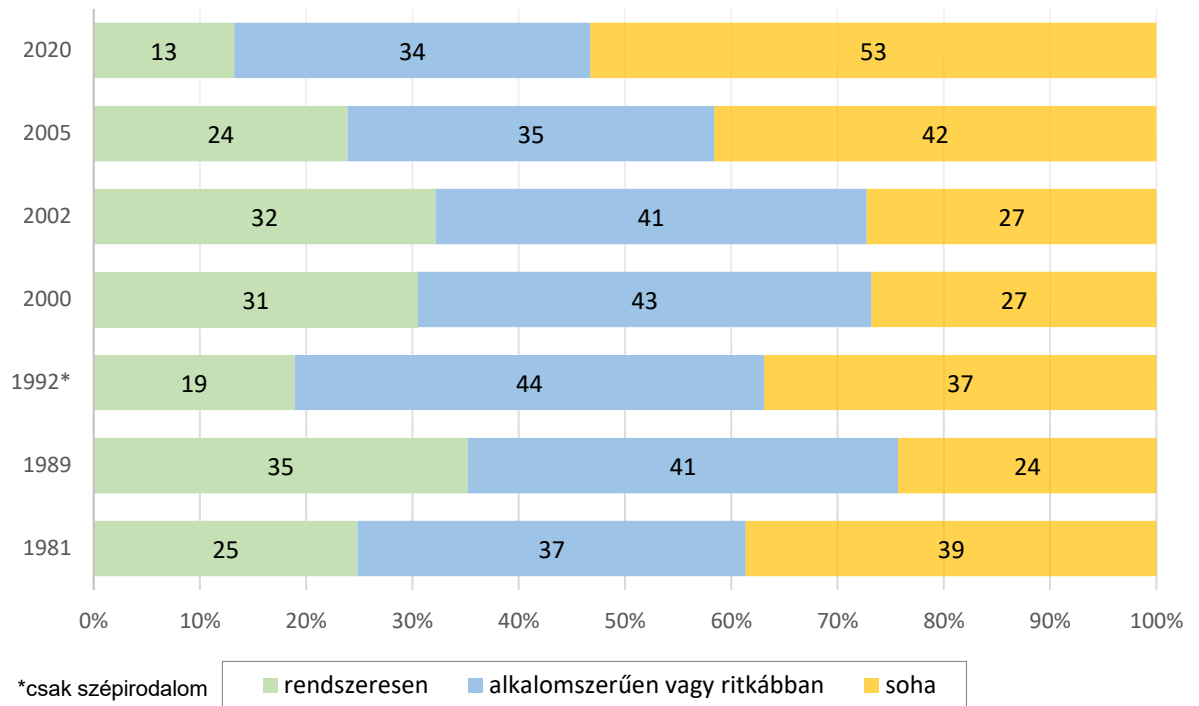
A könyvolvasás gyakorisága eltérően alakul a különböző társadalmi-demográfiai csoportokban:

- A 2005-ös eredményekhez hasonlóan 2020-ban is az országos átlagnál nagyobb arányban olvasnak rendszeresen a nők (15%), a fiatal felnőttek (15%), a középfokú végzettségűek (15%) és a diplomások (28%), a budapestiek (18%) és az aktív korú inaktívok, azaz a tanulók (23%), valamint a szülési szabadságon lévők (15%). Ugyanakkor kiemelendő, hogy a 60 évnél idősebbek és nyugdíjasok csoportja is az átlagnál nagyobb arányban olvas legalább heti rendszerességgel (18%), míg a 2005-ben az idős népesség volt az egyik a legkevésbé olvasó társadalmi csoport.
- Az alkalmyszerűen vagy ritkábban olvasók körében a középfokú (43%) és felsőfokú végzettségűek (56%), a fővárosban (44%) és megyeszékhelyen élők (40%), a közép- és észak-magyarországiak (39%), valamint a tanulók (73%) felülreprezentáltak.

³ A könyvolvasás gyakoriságát vizsgáló különböző kérdéseket három csoportba vontuk össze. A különböző években végzett kutatások eredeti válaszkategóriái a következő címkék alatt találhatóak meg: naponta, hetente többször, hetente = rendszeresen; havonta többször, havonta egy-két alkalommal, havonta, kevesebbszer, mint havonta = alkalmyszerűen vagy ritkábban.

- Szinte soha nem olvas könyvet a férfiak 59%-a, a középkorúak 60%-a, az alacsonyan iskolázottak 72%-a, a községekben élők 63%-a, a közép-dunántúliak 62%-a, a háztartásbeliek 82%-a és az alkalmi munkát, megbízásokat vállalók teljes köre.

1. ábra A könyv olvasás gyakoriságának változása 1981–2020 között a felnőtt magyar társadalmon belül (százalékos megoszlás)

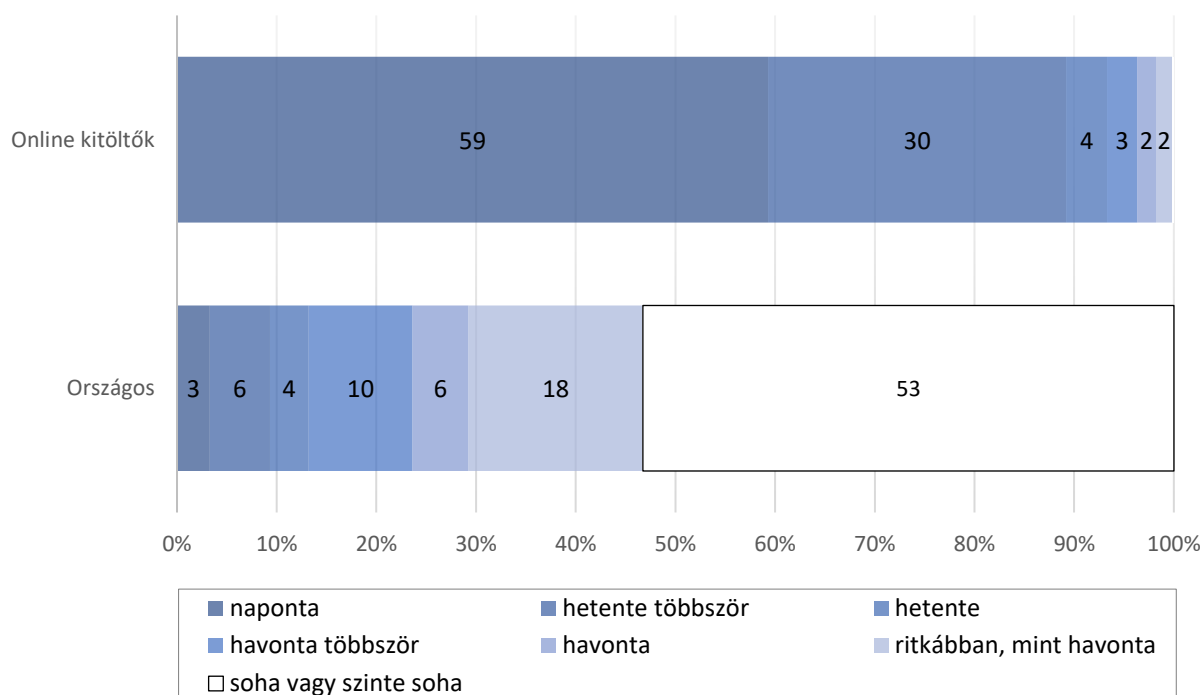

A nem olvasók arányának számottevő emelkedése mögötti tényezőket vizsgálva azt látjuk, hogy szinten minden itt bemutatott társadalmi csoport esetében csökkent a könyvet rendszeresen vagy alkalmászerűen olvasók aránya, ugyanakkor a csökkenés mértéke eltérő.

- A férfiak közt 17 százalékponttal, a nők körében 6% százalékponttal csökkent az olvasók aránya.
- A középgeneráción (40–59 évesek) belül 18százalékpontos csökkenés figyelhető meg.
- Az alacsony iskolázottságúak között 22százalékpontos, az érettségizettek körében 19százalékpontos csökkenést tapasztalunk az olvasók arányát tekintve.
- Az alkalmazottak körében 17százalékpontos,
- a fővárosban élők között pedig 12százalékpontos a csökkenés.

Az online minta végső összetétele egybeesik az előzetes terveinkkel. Az online kutatás során nem az volt célunk, hogy a résztvevők reprezentálják a teljes magyar lakosságot, hanem hogy minél mélyebben megismerjük a legaktívabb könyvolvasók és könyvvásárlók csoportját, így célravezető a kérdőívet kitöltők demográfiai összetételének vizsgálata. Az online kérdőívre válaszoló magyarországi kitöltők túlnyomó részben nők (82%), fiatalok vagy középkorú (45-45%), felsőfokú végzettségű (76%), fővárosi lakos (41%). Ugyanakkor fontos figyelembe venni a kérdezés típusából adódó módszertani megkötést is: az olvasó, de nem internethasználó – vagy internethasználó, de könyvekkel kapcsolatos oldalakat nem követő – népeiséget az online kutatásunk nem fedi le. A minta speciális összetételét a 2. ábra is mutatja: az országos átlaghoz képest körülbelül 20-szor többen vannak az online mintában olyanok, akik napi rendszerességgel olvasnak és ötször többen azok, akik hetente többször is olvasnak, míg a kitöltők között nincs olyan, aki (szinte) soha nem olvas. Ezáltal elmondható, hogy az online minta olyan személyeket foglal magában, akiknek kiemelt hobbija vagy nagyon gyakori elfoglaltsága az olvasás; ez teljesen egybevág azzal, hogy a kutatás tervezésekor ezt a célcsoportot kijelöltük, azaz a tervezett és az elért minta az olvasási gyakoriság mentén egybeesik. Az országos és az online kutatásban részt vevő válaszadók főbb társadalmi-demográfiai jellemzők szerinti megoszlását az F1. táblázat tartalmazza.

2. ábra A könyvolvasás gyakorisága a felnőtt magyar társadalom és az online kitöltők körében (2020, százalékos megoszlás)

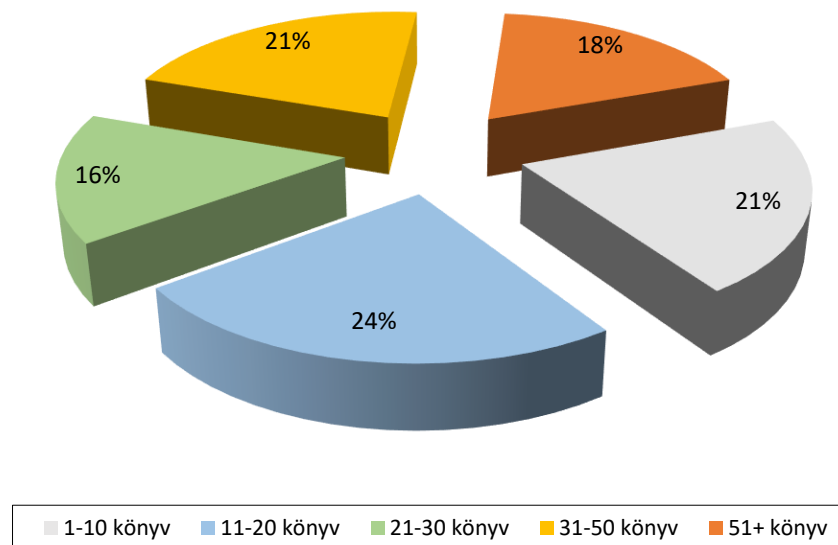

A további fejezetekben azoknak a válaszait mutatjuk be, akik valamilyen gyakorisággal olvasnak, mivel nem tettük fel könyvolvasással és vásárlással kapcsolatos kérdéseket azoknak, akik (szinte) soha nem olvasnak, hiszen esetükben nem relevánsak ezek a témakörök.

1.2. Mennyit és mit olvasnak a magyarok?

Az online kérdőívünk kitöltői átlagosan 37 könyvet olvasnak egy évben, ez az átlagérték azonban nagy eltéréseket takar. A könyvolvasást hobbiként űző népesség 21%-a legfeljebb 10 könyvet, 24% 11-20 könyvet, 16% pedig 21-30 könyvet „fogyaszt el” egy évben. Ugyanakkor további 21% 31-50 darab, 18% pedig ötvennél is több könyvet olvas el egy év alatt (3. ábra).

**3. ábra Hány könyvet olvas el Ön egy évben átlagosan?
(százalékos megoszlás az online kitöltők körében)**

A különböző társadalmi-demográfiai csoportokat vizsgálva a következők eltéréseket találtuk az online kérdőívet kitöltő, azaz az aktív könyvolvasók között:

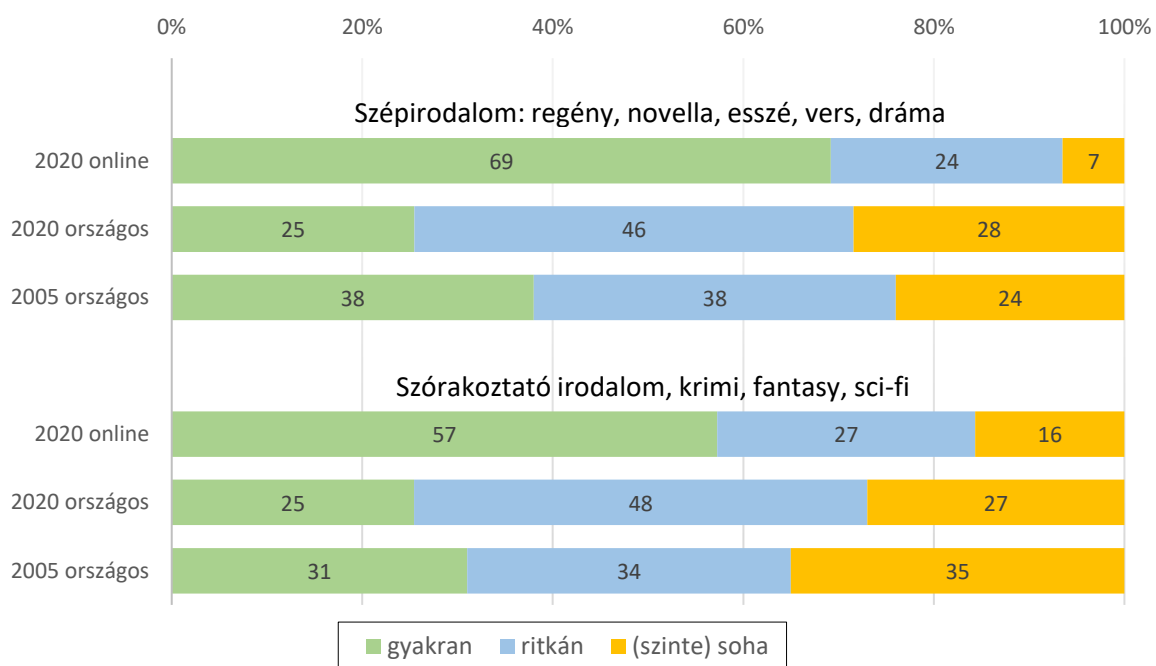
- a nők átlagosan 38 könyvet olvasnak el egy évben, míg a férfiak 33-at,
- az életkor nem befolyásolja jelentősen az elolvasott könyvek számát,
- a legtöbbet a középfokú végzettséggel rendelkező válaszadók olvasnak (átlagosan 42 könyvet egy évben).
- Érdekes, hogy ha a településtípusok szerinti bontást nézzük, akkor – az országos reprezentatív felmérést tekintve – a községben élők között az átlagnál 10 százalékponttal alacsonyabb az olvasó népesség aránya, ugyanakkor az online kérdőívet kitöltő aktív olvasók közül a községben élők a budapestieknél valamivel többet, átlagosan 38 könyvet olvasnak el egy évben, míg a fővárosban élők körében 35 könyv az éves átlag.

Az online kérdőívet kitöltők között közel azonos arányban vannak azok, akik egyszerre csak egy könyvet (54%) és akik egyszerre több könyvet is olvasnak (46%). Az egyszerre egy könyvet olvasók évi átlaga 34 könyv, az egyszerre több könyvet olvasóké pedig 40. A demográfiai változókat vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy inkább a férfiak (51%), diplomások (49%), fővárosban élők (50%) azok, akik több könyvet olvasnak párhuzamosan.

Az országos teljes körű kutatásban azonosított könyvolvasók körében a szépirodalmi művek (regények, novellák, esszék, versek és drámák) és a szórakoztató irodalom (krimi,

fantasy, sci-fi) a legnépszerűbbek. 2005-ben összességében a könyv olvasó népesség 76%-a olvasott szépirodalmat (38% gyakran, és további 38% alkalmanként), és 2020-ban is hasonló ezeknek a műfajoknak a népszerűsége: a könyv olvasók 72%-a olvas szépirodalmat, ugyanakkor napjainkban többségben vannak az alkalmanként olvasók. Az online kutatás kitöltői között is a szépirodalmi művek a legnépszerűbbek, 69% rendszeres olvasója ezeknek a köteteknek. Emellett a krimik, fantasyk, sci-fik szintén a legolvasottabb műfajok közé tartoznak: 2005 óta 65%-ról 73%-ra nőtt az a könyv olvasókon belüli tábor, amely ezt a típust is választja, azonban esetükben is leginkább az alkalmanként olvasók aránya növekedett. Az online kitöltők szintén magas arányban olvasnak szórakoztató irodalmat (57% rendszeresen, 27% alkalmanként) (4/a. ábra).

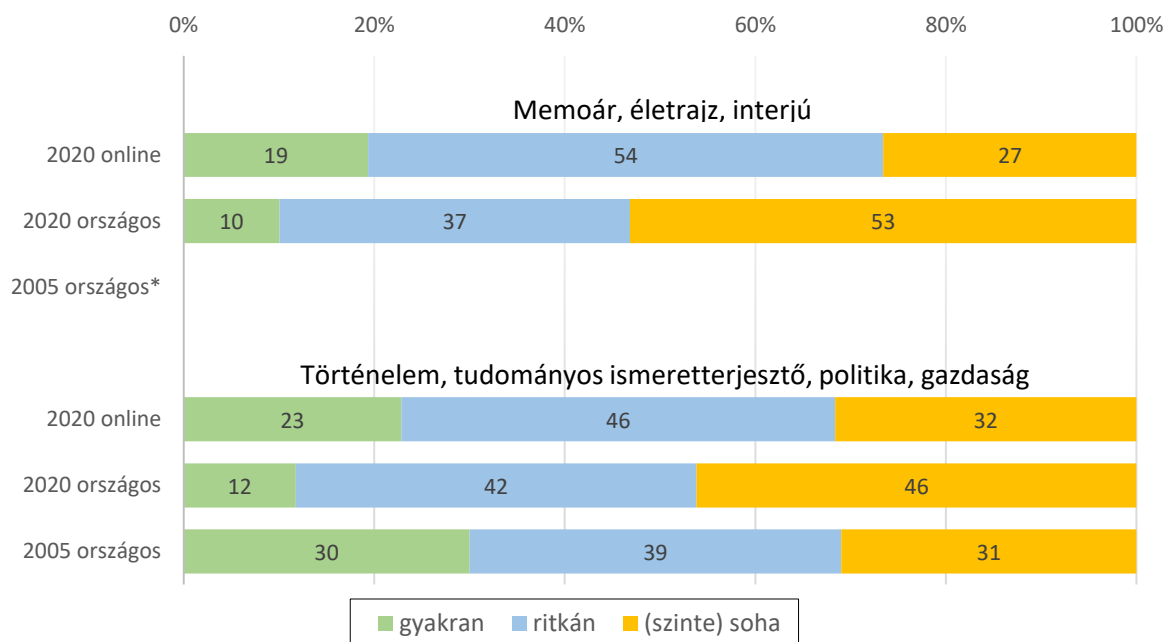
4/a. ábra Szépirodalom és szórakoztató irodalom olvasásának gyakorisága 2005-ben és 2020-ban (százalékos megoszlás a könyv olvasók körében)

A korábbi kutatásokban önállóan nem szerepelt a memoárok, életrajzok, interjúk olvasásának gyakoriságára vonatkozó kérdés, ugyanakkor azt látjuk, hogy ezek népszerűsége 2020-ban nem elhanyagolható. Az országos reprezentatív kutatásban megkérdezett könyv olvasók közel fele (47%-a) választ valamilyen gyakorisággal ilyen típusú olvasmányt, míg a kifejezetten könyvkedvelő online kutatásban résztvevők közel háromnegyede (73%-a) szokta ezt a műfajt választani. Az olyan témákkal foglalkozó kötetek, mint a történelem,

politika, gazdaság vagy tudományos ismeretterjesztés olvasottsága csökkent a könyvolvasók körében: míg a teljes felnőtt népességen belüli könyvolvasók esetében 2005-ben még 69%-nyian olvasták ezeket a könyveket, addig 2020-ban csak 54%-uk, míg az online kitöltők körében ugyanúgy 69%-nyian, mint a 2005-ös országos felmérésben tapasztalunk (4/b. ábra).

4/b. ábra Memoár, életrajz, interjú és tényirodalom olvasásának gyakorisága 2005-ben és 2020-ban (százalékos megoszlás a könyvolvasók körében)

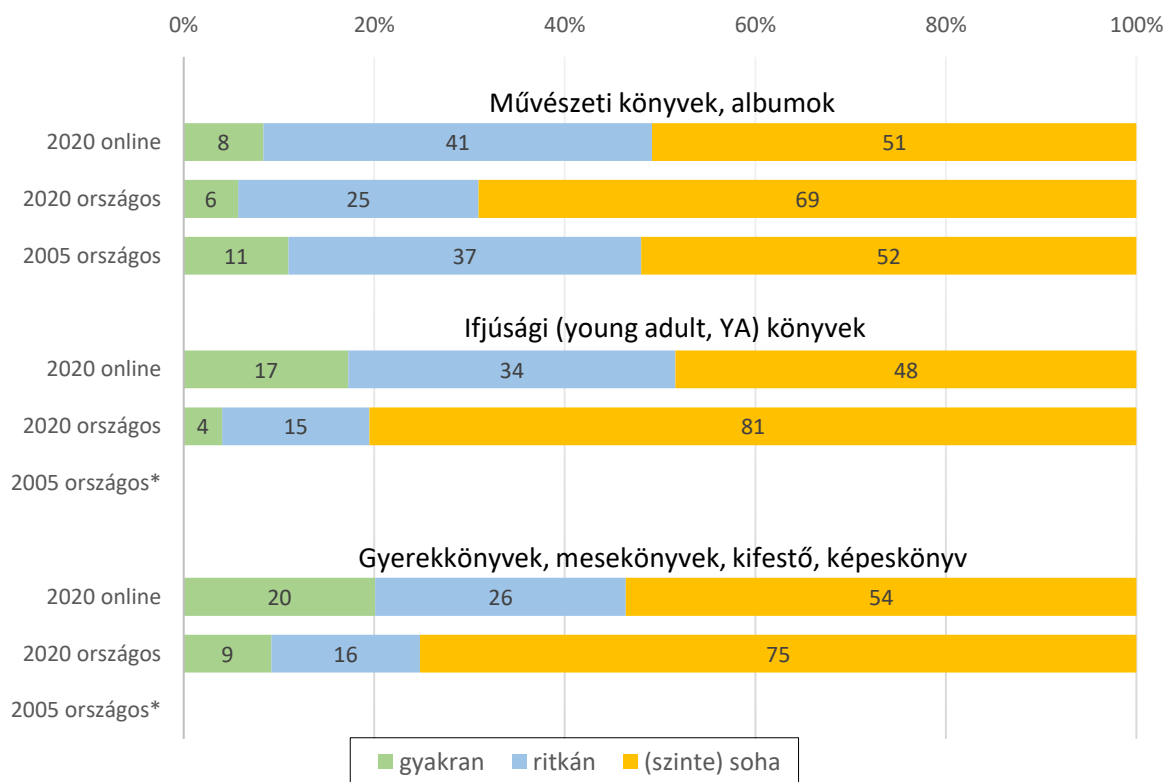
*2005-ben nem kérdeztük.

A művészeti könyvek, albumok speciális érdeklődési körhöz kapcsolódnak, így a népességnek csak egy bizonyos része választja ezeket, és ugyanez igaz az ifjúsági és gyerekkönyvekre, valamint mesekönyvekre, kifestőkre, képeskönyvekre. A művészeti könyvek 2005-ben mért 48%-os olvasótáborra 2020-ra 31%-ra csökkent a teljes népességen belül azonosított könyvolvasók körében, míg a kifejezetten könyvedvelő online kitöltők körében 49%-os arányt mértünk 2020-ban, ami szintén lényegében megegyezik a 15 évvel ezelőtti teljes népességbeli könyvolvasók körében tapasztalt aránnyal.

Ami az ifjúsági és gyerekkönyveket illeti, ezekre 2005-ben egy kérdéssel kérdeztünk rá, és ekkor a felnőtt magyar lakosságon belül a könyvolvasók közel egyharmada (31%) említette ezeket, míg 2020-ban az országos kutatásunk eredményei szerint az ifjúsági könyveket 19%-uk, a gyerekkönyveket pedig 25%-uk választja (szintén a könyvolvasók körében).

Ugyanakkor az online kérdőív kitöltői közül ennél legalább kétszer annyian jelezték, hogy olvasnak ifjúsági könyveket (51%) illetve gyermekek számára írt könyveket (46%). (4/c. ábra).

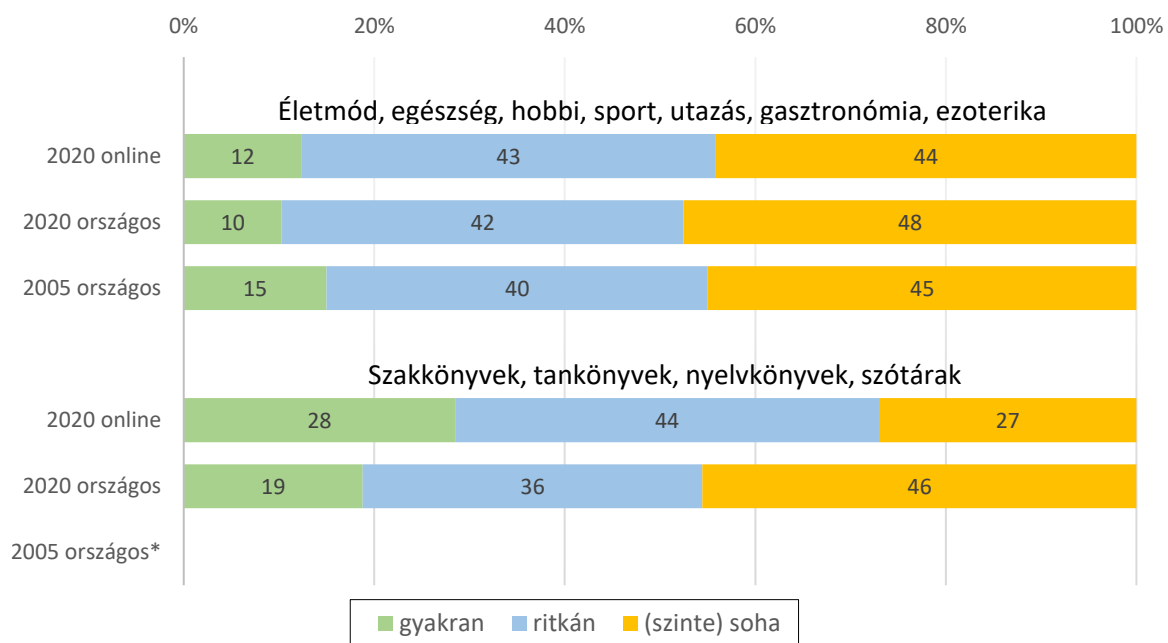
4/c. ábra Művészeti könyvek, ifjúsági és gyerekkönyvek olvasásának gyakorisága 2005-ben és 2020-ban (százalékos megoszlás a könyvolvasók körében)

*2005-ben összevonva szerepeltek ezek a válaszkategóriák, ezért az eredmények nem összevethetők.

Életmóddal (ezen belül egészséggel, hobbival, sporttal, utazással, gasztronómiával és ezoterikával) foglalkozó könyvek népszerűsége a teljes felnőtt lakosságon belüli olvasónépeség körében változatlan: 2005-ben 55%-uk, 2020-ban pedig 52%-uk olvassa ezeket rendszeresen vagy alkalmanként, és a kifejezetten könyvedvelők online kérdőívet kitöltők körében is hasonló arány (56%) választja ezeket az olvasmányokat. A szakkönyvek, tankönyvek, nyelvkönyvek a könyvolvasók szintén felét éri el (54%) az országos reprezentatív kutatás tanulsága szerint, míg az online kitöltők között ennél számottevően magasabb, közel háromnegyedüket (73%). (2005-ben a szakkönyveket 49%, a tankönyveket 32%, a nyelvkönyveket és szórásokat pedig 40% olvasta valamilyen rendszerességgel) (4/d. ábra).

4/d. ábra Életmóddal foglalkozó könyvek és szakkönyvek olvasásának gyakorisága 2005-ben és 2020-ban (százalékos megoszlás a könyvolvasók körében)

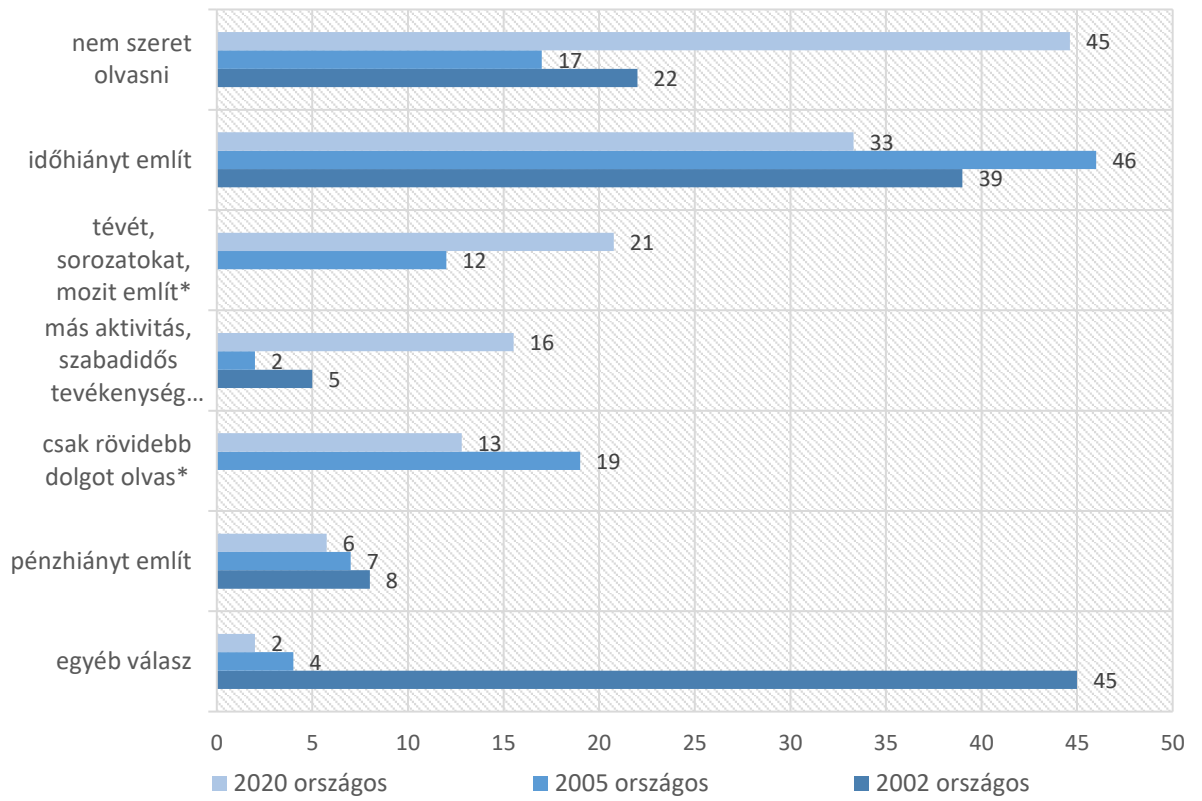
*2005-ben nem szerepelt a kutatás kérdőívében.

Idegen nyelven írt műveket 2005-ben a teljes népességen belüli könyvolvasók egyötöde (21%-a) olvasott valamilyen rendszerességgel, míg 2020-ban a kifejezetten könyvszerető online válaszadók közel fele (46%-a) évente legalább egy idegennyelvű könyvet elolvas, ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy az online kutatást kitöltő magyarok egy kisebb része külföldön él (akár határontúli magyar kisebbség tagjaként, akár külföldre költözőként). Messze az angol nyelvű könyvek a legkedveltebbek az idei online kutatás adatai szerint: az idegennyelven olvasók 90%-a angolul (is) olvas. A második leggyakrabban említett idegennyelv a német (19%), a harmadik pedig a francia (9%). Az olasz, spanyol és orosz nyelvek említési gyakorisága 4-5%. Az online kérdőívet kitöltők az eddig felsoroltaknál többféle idegennyelven is olvasnak (például svédül, románul, törökül, görögül stb.), de ezen nyelvek említési gyakorisága 1% körüli. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy az idegennyelven olvasók 29%-a több nyelven is olvas könyveket (24%-uk két idegennyelven, 5%-uk pedig három vagy ennél több idegennyelven olvas).

1.3. A könyvet nem olvasók indokai

A könyveket szinte soha vagy ténylegesen soha nem olvasók (ellen)motivációira a teljes népességet vizsgáló reprezentatív kutatásban vizsgálva azt találtuk, hogy körükben a legtöbben egyszerűen nem szeretnek olvasni (45%), miközben a második leggyakrabban említett indok az időhiány (33%). Említésre méltó, hogy 2002-ben és 2005-ben a nem olvasó népesség jóval kisebb arányban mondta azt nyíltan, hogy nem szeret olvasni (22%, illetve 17%), ehelyett a korábbi felmérések alkalmával inkább az időszükére hivatkoztak elsősorban (39%, illetve 46%). 2005 óta 12%-ról 21%-ra emelkedett azoknak az aránya, akik az olvasás helyett inkább filmeket vagy sorozatokat néznek, valamint 2%-ról 16%-ra nőtt azoknak az aránya, akik más szabadidős tevékenységgel (például sportolással vagy internetezéssel) szívesebben töltik idejüket. Ezt követően olyan indokok találunk (13-19%-os említési gyakorisággal), mint például vannak olyanok, akik csak rövidebb dolgokat szeretnek olvasni, de 6-8%-nyian a pénzhiányra is hivatkoznak. Ezeknek az indokoknak a „súlya” 2002 és 2005 óta lényegében nem változott. (2002-ben kiemelkedő volt az egyéb indokok említésének gyakorisága, mely mögött egy kérdezéstechnikai módosítás áll, ugyanis ekkor ún. nyitott kérdést tettünk fel a kérdezetteknek, akik ezáltal spontán válaszoltak és nem az előre meghatározott kategóriák közül választottak.)

5. ábra Miért nem szokott könyvet olvasni? (az egyes indokokat választók százalékos megoszlása, több válasz is lehet, a könyvet soha vagy szinte soha nem olvasók körében 2002: N=604, 2005: N=430, 2020: N= 552)

*2002-ben nem kérdeztük.

2. Könyvvásárlási szokások

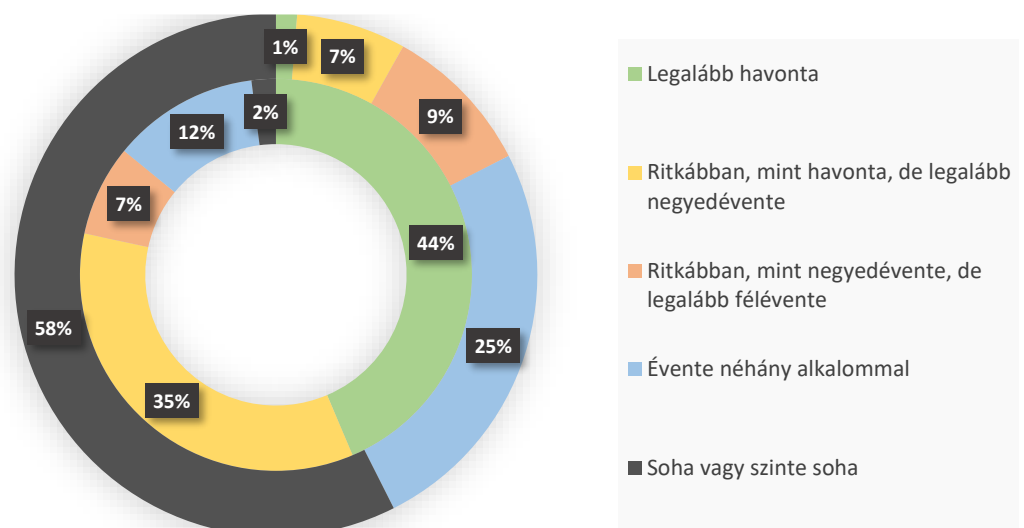
A következőkben a könyvvásárlási szokásokat járjuk körbe: bemutatjuk, hogy a könyvolvasók milyen módon, helyszíneken, platformokon keresztül szoktak nyomtatott könyvet, e-könyvet vagy hangoskönyvet vásárolni, mennyit költenek könyvvásárlásra, illetve hogy általában milyen típusú műveket vásárolnak. A könyvvásárláshoz kapcsolódó döntési mechanizmusokkal is foglalkozunk, s feltárjuk, hogy milyen változások történtek az elmúlt másfél évtizedben e területeken.

2.1. Vásárlók és nem vásárlók

2020-ban a magyarországi felnőtt népességének több mint fele (58%) soha vagy szinte soha nem vásárol könyvet. A lakosság negyede (25%) évente néhány alkalommal, 9%-a legalább félévente, 7%-a legalább negyedévente vásárol könyvet, és további 1%-uk legalább havi rendszerességgel vásárol könyvet. Ehhez képest a könyvkedvelő online válaszadók dominánsan könyvvásárlók is egyben: 44%-uk legalább havonta vásárol, 35%-uk ritkábban, de legalább negyedévente, 7%-uk ennél is ritkábban, de legalább félévente és 12%-uk ennél is ritkább, évente pár alkalommal, ugyanakkor további 2%-uk kizárólag más forrásból szerez be könyveket (pl. könyvtár, kölcsönkéri ismerőstől vagy egyéb módon), mivel soha vagy szinte soha nem szokott könyvet vásárolni. (6. ábra)

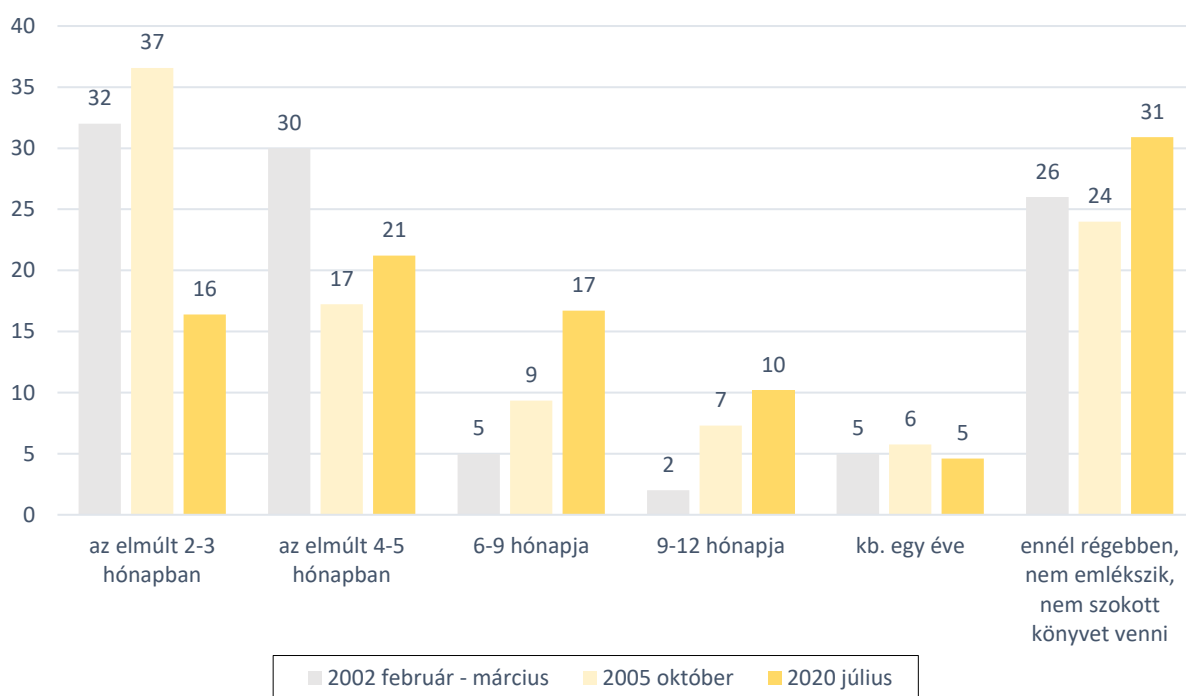
6. ábra Milyen gyakran szokott könyvet vásárolni? (százalékos megoszlás, 2020)

A külső kör az országos kutatás, a belső kör az online kutatás eredményeit mutatja.

Az országos reprezentatív kutatás alapján könyvolvasó felnőtt népesség több mint kétharmada (69%) legalább egy alkalommal vásárolt könyvet az elmúlt egy évben, tehát némi csökkenést figyelhetünk meg az évezred eleje óta, mivel akkor 74-76% között mozgott ez az arány. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy 2020-ban az országos könyvolvasó népesség 37%-a pandémia idején (2020 májusa és júliusa között) is vásárolt könyvet (7. ábra)⁴.

7. ábra Mikor vásárolt utoljára könyvet? (százalékos megoszlás az országos reprezentatív kutatás könyvolvasói körében, 2002: N=2200, 2005: N=604, 2020: N=470)

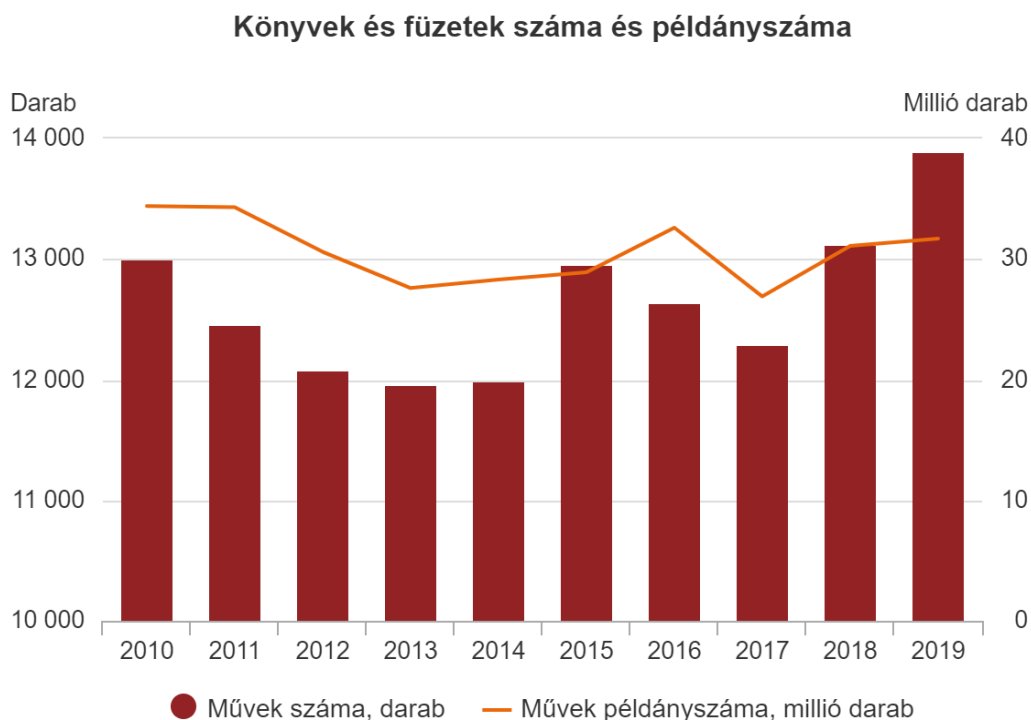

Az eredményeinket alátámasztja a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének, valamint a Központi Statisztikai Hivatal adatközlései, melyek tanulsága szerint a könyvkiadási és könyvvásárlási csúcspontok az adott évben belül mindig a II. és a IV. negyedévre tehetőek, s jól körülhatárolt nagy „akciókhoz” vagy eseményekhez kötődnek. A II. negyedévben jellemzően a tankönyvkiadás és a könyves fesztiválok a példányszámok növekedését eredményezik, a karácsonyt megelőző egy-két hónapban pedig hagyományosan a

⁴ A 7. ábrán csak az országos reprezentatív felmérésekre vonatkozó arányokat tüntettük fel, mivel a kifejezetten könyvedvelő online kitöltők túlnyomó többsége egy évben többször is vásárol, ezért a vásárlás utolsó időpontja esetükben nem hordoz plusz információt. 2020. május 1. és a kérdőív kitöltésének napjáig, ami 2020 júliusában történt, az online kitöltők négyötöde (79%-a) vásárolt könyvet.

kiadott művek száma és az eladott példányszámok egyaránt jelentősen emelkednek. A 7/b. ábra a művek számának változását, valamint a példányszámok alakulását mutatja tízéves távlatban a KSH adatai alapján.

7/b. ábra Könyvek és füzetek száma és példányszáma, 2010-2019 között

Forrás: KSH

Várakozásainknak megfelelően a könyvolvasás gyakorisága összefügg a vásárlás gyakoriságával: a teljes népességben belül a rendszeresen olvasók 37%-a, míg az alkalmyszerűen olvasóknak csupán a 10%-a vásárol könyvet legalább negyedévente. Ritkábban, mint negyedévente, de legalább évente néhány alkalommal vásárol könyvet a rendszeresen olvasók 50%-a, míg az alkalmyszerű olvasók körében 72% ez az arány. Soha vagy szinte soha nem vásárol a rendszeresen olvasók 14%-a, a ritkán olvasók 18%-a.

A vásárlási gyakoriság és a társadalmi-demográfiai tényezők összevetéséből az derül ki, hogy a nők kétszer nagyobb arányban vásárolnak legalább negyedévente könyvet, mint a férfiak. Továbbá, inkább a fiatalokra, felsőfokú végzettségűekre, megyeszékhelyen élőkre jellemző a gyakori könyvvásárlás (1. táblázat). A különböző régiók közül leginkább a Nyugat-Dunántúlon, legkevésbé pedig a Dél-Alföldön számít gyakori tevékenységnek a könyvvásárlás.

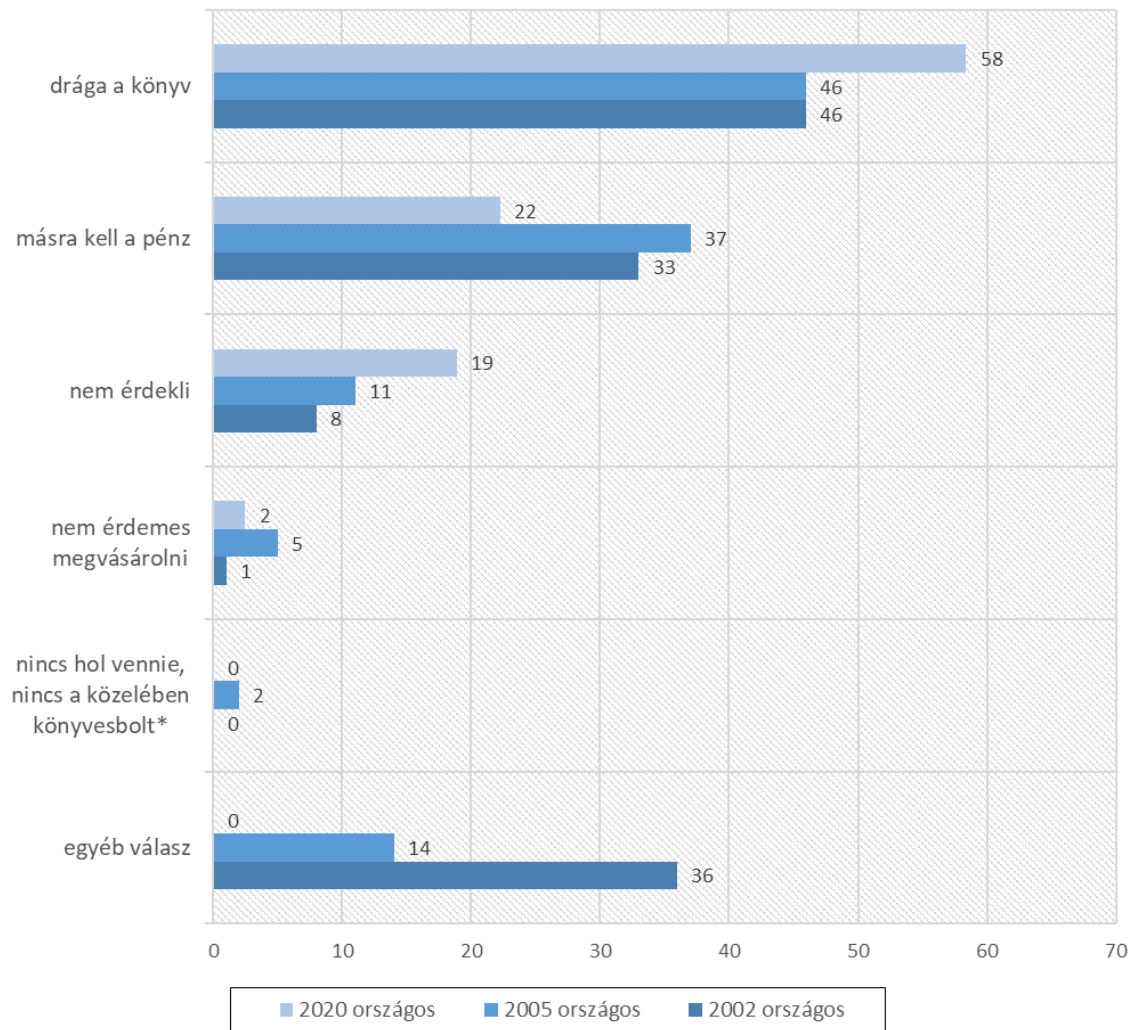
Munkaerőpiaci aktivitás tekintetében nincs jelentős eltérés a kérdezettek csoportjai között, az aktívak és inaktívak könyvvásárlási gyakorisága illeszkedik az országos átlaghoz.

1. táblázat Könyvvásárlás gyakorisága a főbb demográfiai csoportokban, 2020 (az országos reprezentatív kutatás szerint)

	Legalább negyed-évente vásárol	Legalább évente néhány alkalommal	Soha vagy szinte soha nem vásárol	Összesen
Férfi	5%	31%	64%	100%
Nő	11%	38%	51%	100%
Fiatal (18-39 éves)	10%	39%	51%	100%
Középkorú (40-59 éves)	7%	33%	61%	100%
Idős (60 évesnél idősebb)	6%	31%	63%	100%
Alapfokú végzettség	3%	23%	74%	100%
Középfokú végzettség	8%	43%	49%	100%
Felsőfokú végzettség	23%	53%	24%	100%
Budapest	6%	49%	45%	100%
Megyeszékhely	12%	38%	49%	100%
Város	7%	31%	62%	100%
Község	8%	27%	65%	100%

Akik nem vásárolnak, de olvasnak könyvet, azoktól megkérdeztük, hogy mi az oka annak, hogy mostanában (azaz az elmúlt egy évben) nem vettek könyvet. A főbb indokok említési sorrendje nem változott az évtizedek során, a legtöbben (58%) a könyvek magas ára miatt nem vásárolnak, miközben 22%-uk mondta azt, hogy bevételeit másra kell költenie, így a vásárlás elmaradásában elsősorban anyagi okok játszanak szerepet. Az olvasó, de mostanában nem vásárlók 19%-át nem foglalkoztatja a vásárlás gondolata, 2%-uk pedig úgy vélekedik, hogy nem érdemes a könyveket megvásárolni. Egyéb választ nem említettek a válaszadók, valamint a könyvek hozzáférhetetlensége, könyvesboltok hiánya egy esetben sem merült fel visszatartó tényezőként. (8. ábra)

8. ábra Miért nem vásárol mostanában könyvet? (több választ meg lehetett jelölni, százalékos megoszlás a teljes felnőtt lakosságon belül 2002-ben, 2005-ben és 2020-ban)⁵

*2002-ben nem kérdeztük.

⁵ A 8. ábrán a teljes felnőtt népességre vonatkozó arányokat tüntettük fel, mivel a 2020-as online felmérésben elenyésző arányban vannak azok, akik soha vagy szinte soha nem vásárolnak könyvet (2%). Körükben a könyvtárba járás elsődlegessége és a könyvek magas ára a leggyakrabban előforduló indok.

2.2. Költési szokások a könyvedvelő online válaszadók körében

A következőkben a kimondottan könyvedvelőknek szóló online kérdőív válaszadóinak könyvvásárlási szokásait mutatjuk be. Többek között foglalkozunk az akciók, kedvezmények hatásaival, vásárlási stratégiákkal, s megnézzük azt, hogy milyen mértékben kedveltek, keresettek a hagyományos nyomtatott könyvek mellett az e-könyvek, illetve hangoskönyvek. Elsőként a könyvvásárlással kapcsolatos költési szokásokat vizsgáljuk.

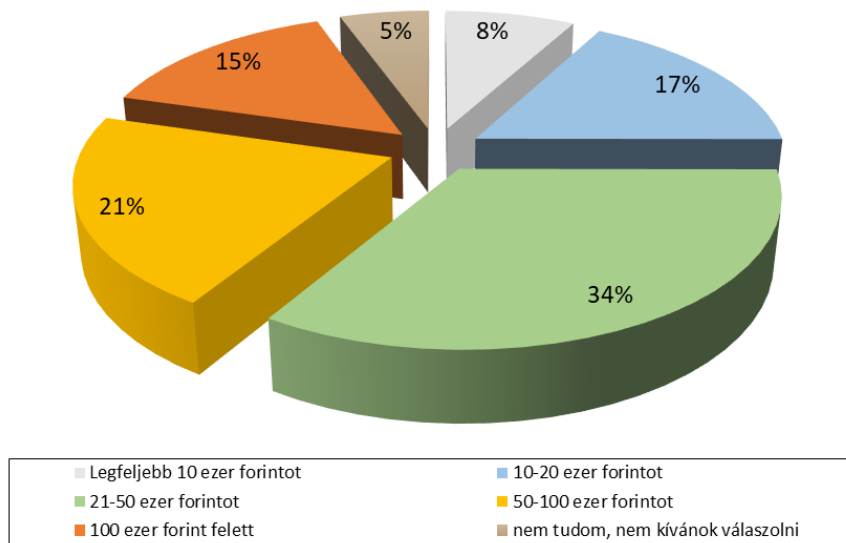
A költési szokásokat azért a könyvedvelők online kutatásában mértük fel, mivel elsődlegesen ők jelennek meg vásárlóként a könyvpiacon (miközben a felnőtt magyar népesség 83%-a legfeljebb évente vásárol könyvet). Tőlük azt kérdeztük, hogy az elmúlt egy hónapban illetve egy évben összesen mennyit költöttek – ők, illetve a velük egy háztartásban élők – könyvre (nyomtatott-, elektronikus- vagy hangoskönyvre).

Az online kutatás válaszadói közül a könyvvásárlók átlagosan 12.661 forintot költöttek könyvre a kitöltést megelőző egy hónapban (2020 májusa-júliusa körül), azonban ez az átlag nagy eltéréseket takar: a legalacsonyabb említett összeg 300 forint, a legmagasabb pedig 100.000 forint volt. A valamilyen összegért vásárlók negyede (24%-a) vásárolt 5.000 forint alatt, bő egyharmaduk (36%-uk) 5.000 és 10.000 forint között, további szűk egyharmaduk (29%-uk) 10.000 és 20.000 forint között, míg egytizedük (11%-uk) 20.000 forint fölött költött. Ezen összegek tartalmazzák a könyvesbolti, egyéb bolti és online vásárlásokat is, ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy a felvázolt költési szokások nem a teljes népességre, hanem a kifejezetten könyvedvelő könyvvásárlók csoportjára vonatkozik.

Ami az éves költést illeti, az online válaszadó és könyvvásárló népesség 8%-a költött az elmúlt egy évben legfeljebb 10.000 forintot könyvre, 17%-uk 10.000 és 20.000 forint között, egyharmaduk (34%) 21.000 és 50.000 forint között, egyötödük 51.000 és 100.000 forint között (21%), 15%-uk pedig 100.000 forint fölött. (9. ábra)⁶

⁶ Az adatok nem összehasonlíthatók a 2002, 2005. évi adatfelvételek eredményeivel, mivel – amellet, hogy eltérő populáción történt a kérdezés – 2020-ban a kérdezett háztartásának költési szokásaira kérdeztünk rá, korábban pedig csak a kérdezett egyére.

9. ábra Meg tudná mondani, hogy az elmúlt egy évben kb. mennyit költött könyvre Ön, illetve a háztartása összesen (online kutatás 2020, százalékos megoszlás)

Figyelembe véve, hogy az online kutatás kitöltőinek társadalmi-demográfiai megoszlása sajátos mintázatot követ (lásd F1. táblázat), az adatok alapján megállapítható, hogy az éves költési szint a települési hierarchián feljebb lépve folyamatosan emelkedik: legkevesebbet a községekben élő, legtöbbit pedig a budapesti háztartások költenek könyvre egy évben. A városokban lakók költési szintje a fővárosiakhoz közelít, függetlenül attól, hogy megyeszékhelyekről vagy egyéb városokról beszélünk. Magyarország régióit tekintve nem található jelentős eltérés a könyvköltési tendenciákat illetően.

Mindamellet, hogy az online kitöltők szubjektív anyagi helyzete az országos átlaghoz képest magasabb, említésre méltó, bár nem meglepő, hogy az anyagilag stabilabb háztartások többet költenek könyvekre azoknál, amelyek éppen, hogy kijönnek a havi jövedelmükből vagy hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak. A költséket továbbá meghatározza az is, hogy az adott háztartásban lakik-e 18 év alatti személy: ahol nincs 18 év alatti gyermek, ott a kitöltők átlagához képest többen vannak, akik 20.000 forint alatt költenek, míg a gyermekes háztartásokban a 21.000-100.000 közötti éves vásárlás – a teljes csoport átlagához képest – nagyobb arányú. A 100.000 forint felett vásárlók csoportja nem különbözik ebben a tekintetben. Emellett, a foglalkozási helyzet alapján kitűnik egy vállalkozói réteg, akiknek háztartásai éves szinten – a kitöltők átlagához képest – magasabb arányban költenek 50.000forint felett évente.

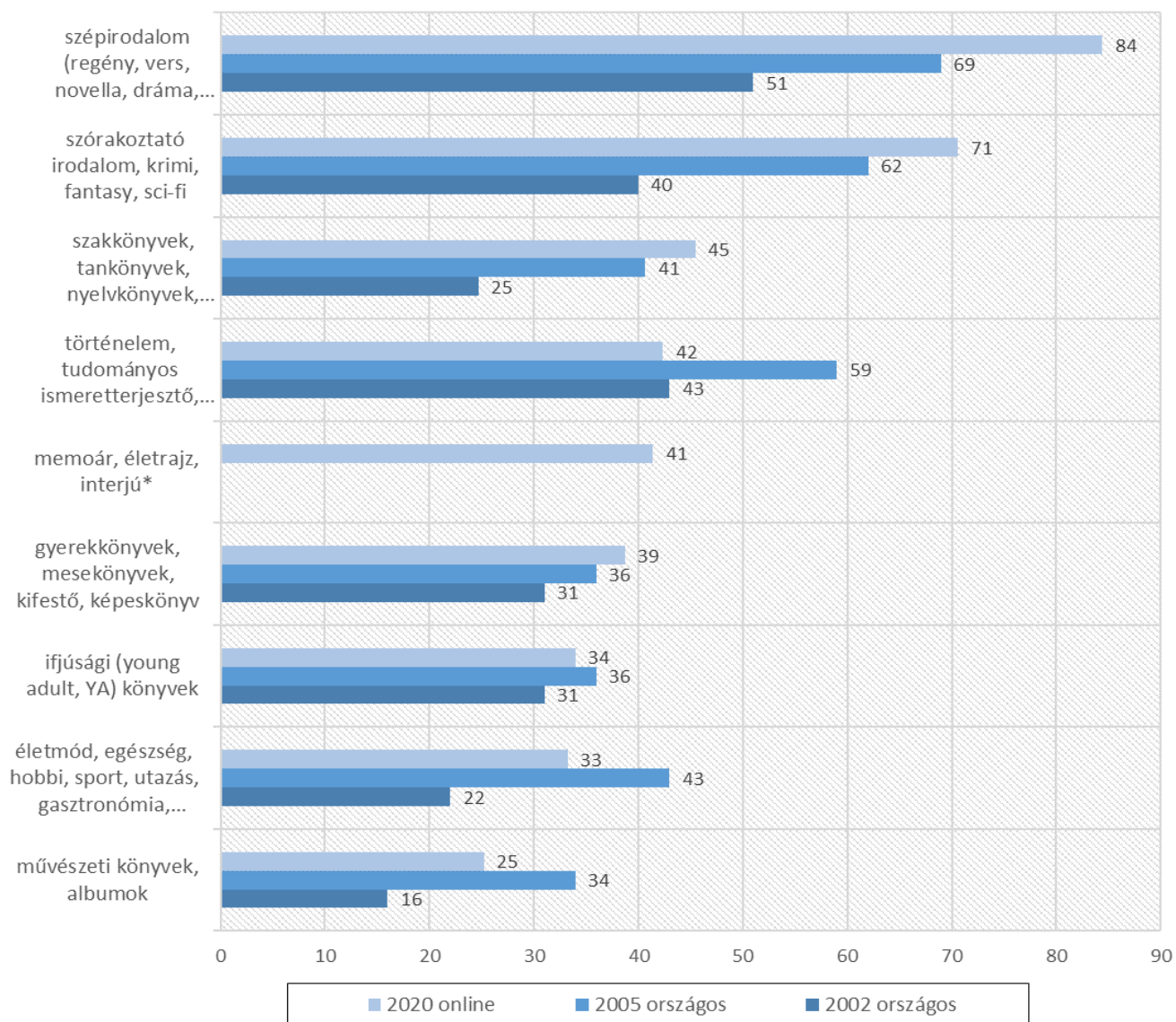
2.3. A vásárolt könyvek műfaji és tematikus megoszlása az online válaszadók körében

Az elmúlt évtizedekben a nyomtatott könyvek mellett megjelentek – és egyre inkább elterjedni látszanak – az elektronikus- és hangoskönyvek, ugyanakkor idei kutatásainkból az derül ki, hogy a hagyományos könyvek tartják magabiztos könyvpiaci dominanciájukat Magyarországon: az elmúlt egy év során a kifejezetten könyvedvelő online kitöltők 97%-a vásárolt nyomtatott könyvet, miközben e-könyvet (is) 29%-uk, hangoskönyvet pedig 8%-uk (is) vásárolt. Ehhez képest az országos reprezentatív teljes népesség jóval alacsonyabb arányban vásárolnak nem nyomtatott könyvet: e-könyvet 2% (a könyvvásárlók 6%-a), hangoskönyvet pedig 1% (a könyvvásárlók 3%-a) vásárolt az elmúlt évben, míg hagyományos nyomtatott könyvet 34%-uk (a könyvvásárlók 94%-a) vett.

A nyomtatott könyvek közül, csakúgy, mint az olvasás esetében, a vásárlás terén is a szépirodalom és a szórakoztató irodalom a két legnépszerűbb műfaj, a kifejezetten könyvedvelő online válaszadók 84%-a, illetve 71%-a vásárolt ilyen típusú könyveket az elmúlt egy évben. Ezeket követik körükben a szakkönyvek, tudományos ismeretterjesztő könyvek, memoárok (45% és 41%), a gyermek- és ifjúsági könyvek, illetve az életmóddal kapcsolatos könyvek (39% és 33%). A legkevésbé keresett nyomtatott könyvek a művészeti kiadványokat is az online válaszolók negyede (25%-e) vásárolt az elmúlt egy évben. (10. ábra)

Fontos azonban megjegyezni, hogy bár a 10. ábrán feltüntettük a korábbi kutatások eredményeit is, azonban fontos megjegyezni, hogy az adatok közvetlenül nem összehasonlíthatók, így nem tehetők olyan megállapítások, hogy a különböző műfajú könyvek vásárlóinak köre nőtt vagy csökkent az elmúlt évtizedek során, mivel eltérő népesség körében készültek a kutatások (2002-ben és 2005-ben a teljes magyar lakosság, míg 2020-ban az aktív könyvfogyasztó magyar népesség). Az adatok egy ábrán való közlése a fenti eltérések miatt tájékoztató jellegű.

10. ábra Milyen műfajú nyomtatott könyvet vásárolt az elmúlt egy évben? (százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, 2002 országos felvétel: N=1603, 2005 országos felvétel: N=467, 2020 online kutatás: N=2613)⁷

*2002- ben és 2005-ben nem kérdeztük.

Az e-könyvek és a hangoskönyvek esetében szintén a szépirodalom és a szórakoztató irodalom a legnépszerűbb, míg nagyon alacsony az elektronikus gyerekkönyvek, valamint a

⁷ 2002-ben és 2005-ben a szakkönyvek, tankönyvek, nyelvkönyvek vásárlására külön-külön kérdeztünk rá, így a 10. ábrán ezekre az évekre vonatkozó átlagot tüntettünk fel. Illetve, 2002 és 2005-ben a gyerek- és ifjúsági könyvek vásárlására vonatkozó kérdést összevontan tettük fel.

tudományos témájú vagy életmóddal, egészséggel foglalkozó hangoskönyvek iránti kereslet.
(2. táblázat)

**2. táblázat Milyen műfajú e-könyvet, hangoskönyvet vásárolt az elmúlt egy évben?
(százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, 2020 online felvétel)**

	e-könyv N=788	hangoskönyv N=207
Szépirodalom: regény, novella, esszé, vers, dráma	68	70
Szórakoztató irodalom, krimi, fantasy, sci-fi	70	37
Memoár, életrajz, interjú	23	10
Történelem, tudományos ismeretterjesztő, politika, gazdaság	23	7
Művészeti könyvek, albumok	nem releváns	
Ifjúsági (young adult, YA) könyvek	25	13
Gyerekkönyvek, mesekönyvek, kifestő, képeskönyv	4	21
Életmód, egészség, hobbi, sport, utazás, gasztronómia, ezoterika	15	8

Az ifjúsági- és gyerekkönyvek keresettségét érdemes külön is megvizsgálni csak a gyermekes háztartásokra, családokra vonatkoztatva. Ott, ahol 18 év alatti gyermek is él a háztartásban, a könyvvásárló online válaszadók 44%-a vásárolt az elmúlt egy évben nyomtatott ifjúsági könyvet, 65%-uk pedig nyomtatott gyerekkönyvet, mesekönyvet, kifestőt vagy képeskönyvet. Az elektronikus formátumú könyvek esetében nem mutatkozik nagyobb mértékű népszerűség, ha a könyvvásárlók csoportját általában és a könyvvásárló gyermekes háztartásokat hasonlítjuk össze egymással. A hangoskönyvek műfaján belül azonban a gyerekkönyvek kifejezetten keresettek a gyermekes családok körében: a könyvvásárló gyermekes háztartások harmada (34%) vásárolt ilyen formátumú könyvet az elmúlt egy évben.

A műfajok idei népszerűségi sorrendje a kifejezetten könyvedvelők és könyvvásárlók online kitöltők csoportjára vonatkozik. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (MKKE) statisztikája szerint a tavalyi évben a könyvpiac legnagyobb bevétele a gyermek- és ifjúsági irodalmi könyvek eladásából származott, s csak ezt követte a szépirodalmi és az ismeretterjesztő művek részesedése (3. táblázat).

3. táblázat Magyarországi könyvforgalom megoszlása kategóriánként, 2019

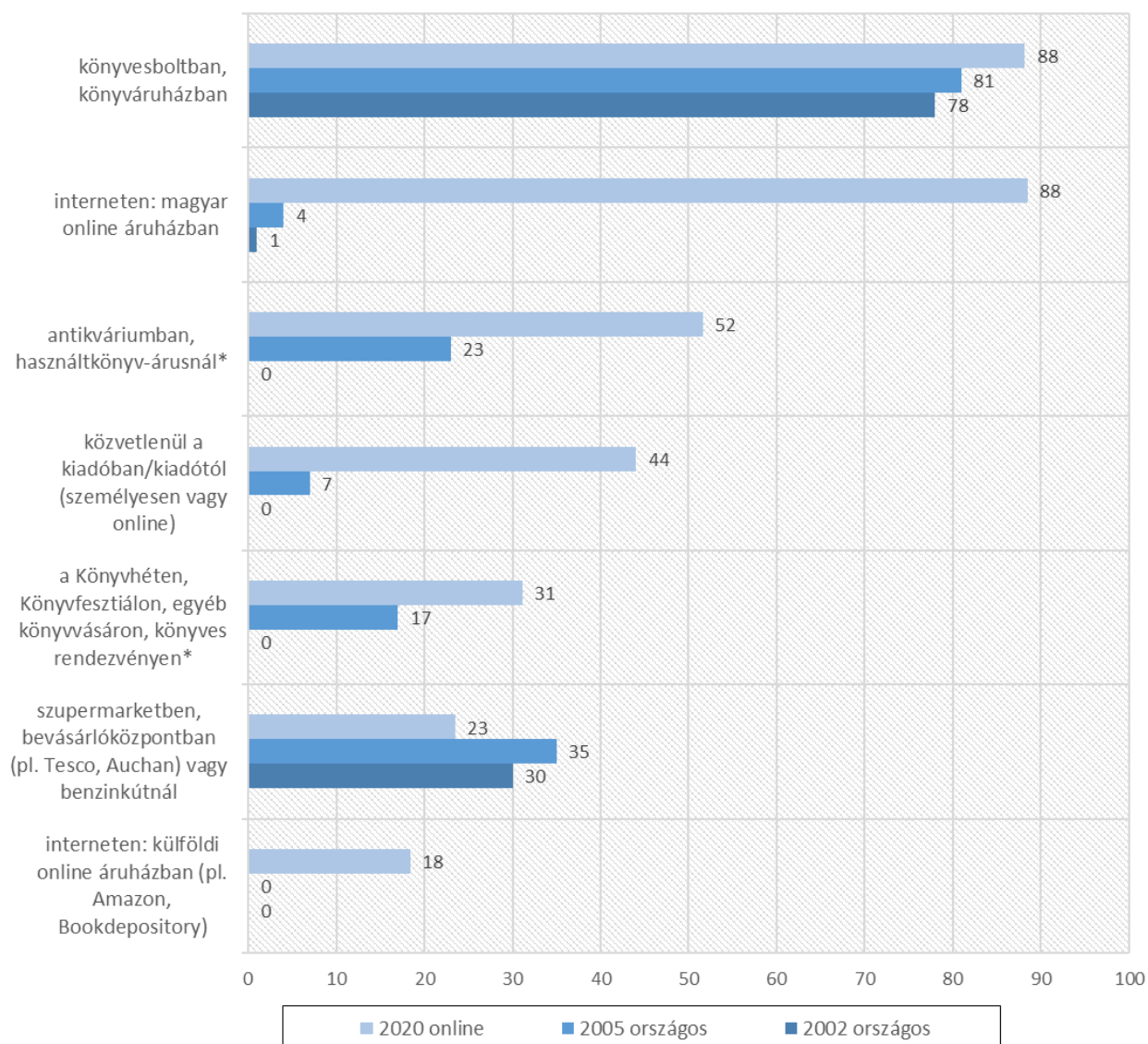
Kategória	Piaci részesedés, %
gyermek- és ifjúsági irodalom	31,69
szépirodalom	29,32
ismeretterjesztő, művészeti	19,72
magántulajdonú kiadók közoktatási tankönyvei	9,60
szakkönyv	7,83
nyelvkönyv	1,59
saját kiadású idegen nyelvű könyv	0,25
képregény	0,01

forrás: MKKE

2.4. A könyvvásárlás helyszínei, platformjai az online válaszadók körében

A könyvvásárlási szokások egyik legfontosabb aspektusa, hogy hol szerzik be a vásárlók a könyveket, hiszen a hagyományos könyvesboltok egyre több versenytársa akad, egyre több üzlettípus árul könyvet és egyre több könyvforgalmazási módon, ezek közül elsősorban online platformokon keresztül juthatnak könyvhöz a vásárlók. Az évezred eleje óta tendenciaszerűen változott meg a könyvvásárlás gyakorlata: miközben lényegében visszaszorultak a postai megrendelésre, prospektusokból, katalógusokból történő rendelések, előtérbe kerültek az online áruházak és egyéb online beszerzési felületek. Ezzel együtt is igaz az, hogy a kifejezetten könyvedvelő online válaszadók legalább annyira szeretnek könyvesboltban vásárolni, mint online megrendeléseket bonyolítani, ugyanis az online kitöltők 88%-a vásárolt nyomtatott könyvet könyvesboltban az elmúlt egy év során és szintén 88% azoknak az aránya, akik interneten keresztül magyar online áruházban szereztek be könyveket. Szintén népszerűek az antikváriumok, használt könyveket árusító helyek, melyeket az online kitöltők fele (52%-a) jelölt meg. Ezt követik a könyvkiadóktól közvetlenül vásárlók (44%) és az olyan könyves rendezvények, mint a Könyvhét vagy a Könyvfesztivál (31%). Bevásárlóközpontokban az online válaszadók 23%-a, külföldi internetes áruházakban pedig 18%-a vásárolt nyomtatott könyvet az elmúlt egy év során (11. ábra).

11. ábra A nyomtatott könyvek vásárlásának helyszínei (azok aránya, akik vásároltak könyvet az elmúlt egy évben az egyes helyszíneken, százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, 2002 országos: N=1603, 2005 országos: N=467, 2020 online: N=2613)⁸

*2002-ben nem kérdeztük.

⁸ A 11. ábrán feltüntettük a korábbi kutatások eredményeit is, azonban fontos megjegyezni, hogy mivel eltérő populáción készültek a kutatások, ezért az adatok nem összehasonlíthatók, így nem tehetők olyan megállapítások, hogy a különböző vásárlási helyszínek népszerűsége növekedett vagy csökkent az elmúlt évtizedek során. (2002-ben és 2005-ben az internetes vásárlásnál nem kérdeztük külön rá a hazai, illetve külföldi áruházakra, de mivel ebben az időszakban még nem volt elterjedt a külföldről való rendelés, a korábbi kutatások „online vásárlóit” utólag a hazai kategóriába soroltuk.)

Az e-könyvek esetében leggyakrabban magyar internetes áruházból történik a vásárlás (83%), de a külföldi webáruházak aránya is jelentős, a válaszadók 30%-a vásárolt onnan e-könyvet az elmúlt egy évben. A hangoskönyveknél is megfigyelhető a magyar webáruház vezető helye, habár 55%-os aránya elmarad az e-könyvnél tapasztalt dominanciától, mivel hangoskönyvet a könyvesboltban is lehet vásárolni, ahogy ezt hangoskönyvvásárlók közel fele (44%-a) tette is az elmúlt egy év során, amit a külföldi webáruházban vásárlók 13%-os és a közvetlenül a kiadótól vásárlók 10%-os aránya egészít ki. (4. táblázat).

4. táblázat Hol, milyen platformon vásárolt e-könyvet, hangoskönyvet az elmúlt egy évben? (százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, 2020 online felvétel)

	e-könyv N=788	hangoskönyv N=207
Könyvesboltban, könyváruházban	×	44
Interneten: magyar online áruházban	83	55
Interneten: külföldi online áruházban (pl. Amazon, Bookdepository)	30	13
Szupermarketben, bevásárlóközpontban (pl. Tesco, Auchan) vagy benzinkútnál	×	×
Antikváriumban, használtkönyv-árusnál	2	3
Közvetlenül a kiadóban/kiadótól (személyesen vagy online)	19	10
A Könyvhéten, a Könyvfesztiválon illetve egyéb könyvvásáron, könyves rendezvényen	×	6

Az e-könyveket és hangoskönyveket azonban nemcsak vásárlással, hanem egyéb módon is be lehet szerezni. Ettől függetlenül az ilyen termékeket vásárló online válaszolók legszívesebben magyar online áruházból vagy a kiadó oldaláról vásárolnak: az e-könyv vásárlók 78%-a, a hangoskönyvvásárlóknak pedig 65%-a jellemzően ilyen magyar online áruházból, webshopból jut a kiválasztott e- vagy hangoskönyvekhez. A következő legnépszerűbb módszer – mindkét formátum tekintetében – az ingyenes letöltés, melyhez a válaszadók állításuk szerint leginkább olyan honlapot választanak, ahol eleve ingyenes digitális vagy hangoskönyvek találhatóak (54% és 29%), míg e-könyvet 23%, hangoskönyvet pedig 7% tölt le online ingyenesen eleve valójában nem ingyenes digitális vagy hangoskönyvet. A hangoskönyvek esetében az ingyenes letöltés volumenéhez hasonló a könyvesbolti vagy közvetlenül a kiadótól történő vásárlás is. (5. táblázat)

5. táblázat Hol, milyen platformon vásárolt e-könyvet, hangoskönyvet az elmúlt egy évben? (százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, 2020 online felvétel)

	e-könyv N=788	hangoskönyv N=207
Megveszem egy magyar online áruházban vagy a kiadó honlapján	78	65
Megveszem egy külföldi online áruházban vagy más külföldi oldalon	29	14
Elkérem rokonaimtól, barátaimtól, ismerőseimtől	25	11
Ingyenesen letöltöm egy olyan honlapról, ahol eleve ingyenes digitális vagy hangoskönyvek vannak	54	29
Ingyenesen letöltöm (az eleve nem ingyenes digitális vagy hangoskönyvet)	23	7
Megveszem könyvesboltban vagy a kiadótól közvetlenül (nem online)	×	26

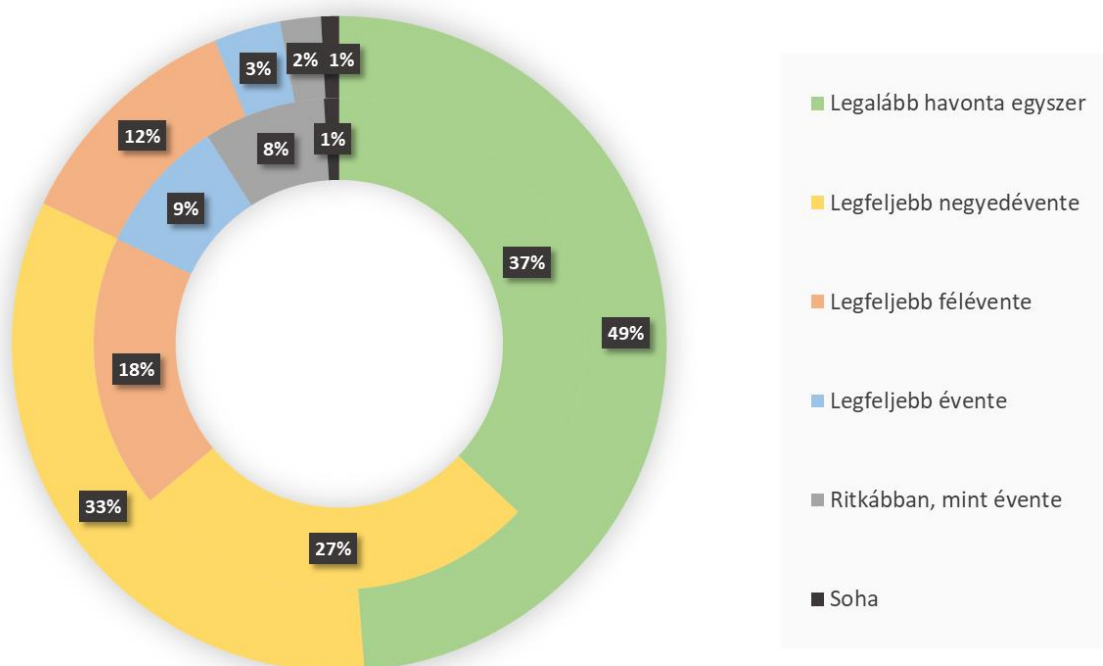
2.5. Vásárlás könyvesboltban, online könyváruházban az online válaszadók körében

A könyvesbolti vásárlás többféleképpen alakulhat: a kiválasztott könyveket megvásárolhatjuk személyesen vagy akár online, s mint fentebb láttuk, e két lehetőség népszerűsége vetekszik egymással. A következőkben bemutatjuk, hogy a kifejezetten könyvedvelő online válaszadók milyen gyakorisággal járnak könyvesboltba, illetve milyen gyakran keresnek fel az online könyváruházaikat.

A kifejezetten könyvedvelők online válaszadók közel fele (49%) havi rendszerességgel jár könyvesboltba, miközben a csoport negyede legalább negyedévente, 12%-uk pedig legfeljebb felévente tér be könyvesboltba. Az ennél ritkábban könyvesboltba járók aránya a csoporton belül elenyésző (5%). (12. ábra)

Szigorúan az online válaszadók csoportjára – és nem az országos tendenciákra – vonatkoztatva megfigyelhető, hogy a könyvesboltba járás gyakorisága régióként eltérő mintázatot mutat: leginkább a közép-magyarországi régiókban élők, legkevésbé pedig az észak-alföldiek járnak könyvesboltba. A vidéki (nem megyeszékhely) városokban és a községekben lakók szintén alulreprezentáltak a havi rendszerességgel könyvesboltba járók körében.

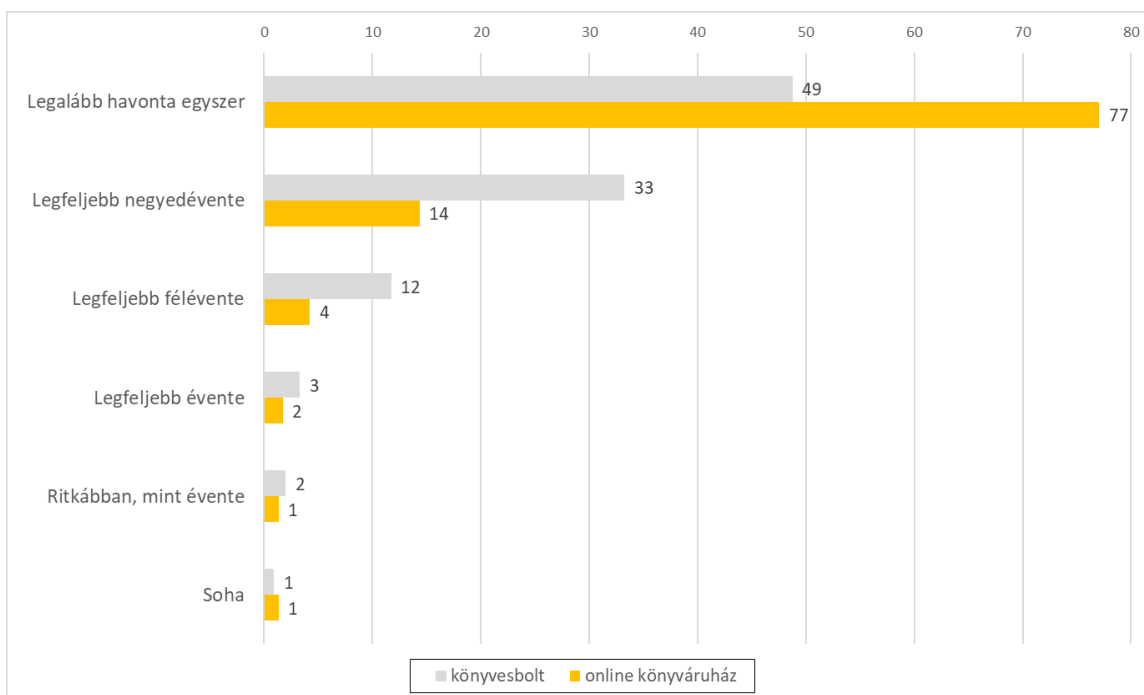
12. ábra A könyvesboltba járás gyakorisága (százalékos megoszlás, belső kör: 2005 országos kutatás a teljes magyar népességén belül a könyvvásárlók körében: N=467, külső kör: 2020 online felvétel a könyvvásárlók körében: N=2690)⁹

2020-ban, a koronavírus miatti többhavi bezárkózás és emiatt az ideiglenes boltbezárások évében az online válaszoló könyvkedvelők – nem meglepő módon – gyakrabban látogatnak online, mint hagyományos könyvesboltot: 77%-uk havonta legalább egyszer, 14%-uk pedig negyedévente ellátogat könyveket árusító weboldalra. Az észak-magyarországi, közép-dunántúli és nyugat-dunántúli régiókban az átlagnál többen vannak az online kérdőív kitöltői között azok, akik legalább havi rendszerességgel keresik fel az online könyvesboltokat. A munkaerőpiacon inaktív népesség (köztük a munkanélküliek, szülési szabadságon lévők, háztartásbeliek), és a fiatalabb korcsoport (18-39 évesek) szintén felülreprezentáltak az internetes könyváruházak rendszeres látogatói körében. (13. ábra)

⁹ A 13. ábrán feltüntették a korábbi országos kutatás eredményeit is, azonban fontos megjegyezni, hogy mivel eltérő népesség körében készültek a kutatások ((2002-ben és 2005-ben a teljes magyar lakosság, míg 2020-ban az aktív könyvfogyasztó magyar népesség), ezért az adatok nem összehasonlíthatók, így nem tehetők olyan megállapítások, hogy a könyvvásárlók körében a könyvesbolti látogatások inkább vagy kevésbé gyakoriak. Az adatok egy ábrán való közlése a fenti eltérések miatt tájékoztató jellegű.

**13. ábra Milyen gyakran látogat el könyvesboltba, online könyvruházba?
(százalékos megoszlás, 2020 online felvétel: N=2690)**

2.6. A vásárolt könyv kiválasztásának mechanizmusai az online válaszadók körében

A leginkább vásárlásra ösztönző akciók közé tartoznak az egyszeri leértékelések, szezonális kiadások, melyeket a kifejezetten könyvedvelő online válaszadók nagytöbbsége, 85%-a használ ki tudatosan. A második leghatásosabb promóciós forma körükben a törzsvásárlói kártyákhoz kapcsolódik, melyet a válaszadók háromnegyede (76%-a) vesz igénybe. Az állandó leértékelések (pl. egyes online oldalakon) az online válaszadók közel kétharmadát (62%-át), az „egyet fizet, kettőt kap vagy kettőt fizet, hármát kap” akciók pedig bő felület (54%-ot) ösztönzött már könyvvásárlásra. A kuponnal, kuponfüzettel kapható kedvezmények 39%, a raktárvásárok pedig a 34% számára jelent plusz motivációt a vásárláshoz. Az egyszeri leértékelések döntő szerepe már 2005-ben kirajzolódott; ekkor az országos kutatás során a könyvolvasók és könyvvásárlók táborának közel fele (46%-a) mondta azt, hogy vásárolt már könyvet ilyen típusú akció hatására. (2005-ben a törzsvásárlói kártyával rendelkező könyvvásárlók 30%-a vásárolt gyakrabban a kártyának köszönhetően, a különböző kuponfüzeteken keresztül igényelhető kedvezményeket könyvvásárlók 9%-a, az „egyet fizet, kettőt kap” stb. típusú akciókat pedig 16%-uk használta ki. Ebben az időszakban a

könyvvásárlók körülbelül egytizede még nem találkozott kuponos, illetve „egyet fizet, kettőt kap” típusú akciókkal. Ugyanakkor mivel a 2005-ös kutatás a teljes népességből indult ki, a 2020-as eredmények pedig az online kitöltőkre vonatkoznak, így a két eredmény sor nem vethető össze közvetlenül, inkább tájékoztató jellegű.)

Napjainkban az online válaszoló könyvedvelők tudatosnak tekinthetők a vásárlás terén, mivel a csoport több mint felére (55%-ára) jellemző az, hogy egy könyvvásárlást későbbre halasztanak azért, hogy valamilyen időszakos akcióban, leárazáskor vagy egyéb kedvezménnyel vegyék azt meg. (2005-ben az országos felvétel során a könyvvásárlók 17%-a számolt be ilyen könyvvásárlási stratégiáról.) Az idej adatok alapján elmondható, hogy az online kitöltők között a megyeszékhelyeken és megyei jogú városokban élők, leginkább a dél-alföldi régióban élők, továbbá a szubjektív megítélésük alapján rosszabb gazdasági helyzetben lévőek, mellettük a tanulók, a háztartásbeliek és a fiatalok (18-39 évesek) azok, akik megfontoltabbak a könyvvásárlás terén és hajlandóak elhalasztani azt a leárazásokig.

Ugyanakkor a vásárlói döntést az akciókon kívül számos más tényező is befolyásolhatja. Többféle csoportba sorolhatjuk a könyvvásárlókat aszerint, hogy milyen döntési stratégiák, benyomások, szokások alapján határoznak arról, hogy vásárolnak-e, és ha igen, milyen könyvre esik a választásuk. A legtöbben, kétharmaduk (67%) interneten böngészik online áruházakban vagy a kiadók honlapjain, amikor könyvet vásárol, miközben szintén kétharmaduk (67%) konkrét szerző vagy téma alapján (is) választ magának könyvet. Ezekhez hasonlóan mérvadóak a közösségi média, és azon belül is a könyves csoportok vagy kiadók, írók oldalai, továbbá az egyéb online a blogok, melyek alapján a válaszadók szintén közel kétharmada (65%-a) dönt könyvvásárlásról. Könyvesbolti nézegetés hatására a válaszadók több mint fele (58%-a) szokott vásárolni, valamint a barátok, ismerősök, rokonok ajánlásai is döntő jelentőségűek a csoport 55%-ának esetében. A nyomtatott újságban megjelenő könyvajánlók, recenziók, kiadók ajánlásai alapján felük (50%), a könyvkiadók, könyvterjesztők internetes hírleveleiből viszont csak bő egynegyedük (27%) merít ötletet a vásárláshoz, és szintén egynegyedük (24%) pedig tudatosan keresi kedvenc kiadójának könyveit. A könyv borítója (12%), a különböző sikerlisták (9%), a hirdetések, plakátok, reklámok (4%) csak egy szűkebb csoport számára bizonyulnak releváns tényezőnek a vásárlás szempontjából. Emellett 7%-nyian csak azt könyvet veszik meg, amire kifejezetten szükségük van vagy muszáj, esetükben tehát az impulzusvásárlás vagy a könyvek ajándékba vásárlása nem jellemző. (6. táblázat) A válaszok alapján kitűnik, hogy a kifejezetten könyvedvelők egyszerre több forrásból is tájékozódnak, melyek közül az internetes platformok jelentősége kiemelkedő: az online áruházak és a könyves csoportok, írók,

kiadók oldalai vásárlásra inspirálják a válaszadók több kétharmadát, ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy a kérdőívünk kitöltői ezen felületeken keresztül rekrutálódtak, így az eredmények részben ezzel is összefügghetnek. Emellett az is igaz, hogy az online felületek előretörése ellenére a hagyományos könyvesboltba járás gyakorlata sem kopott ki: az online válaszolók több, mint a fele könyvesbolti nézegetés hatására is szokott könyvet vásárolni.

6. táblázat A vásárlói döntés mechanizmusa (százalékos megoszlás a könyvolvasók és könyvvásárlók körében, több válasz is lehet, 2002: N=1603, 2005: N=467, 2020: N=2704)¹⁰

	2002 országos	2005 országos	2020 online
Interneten böngészek online áruházakban vagy a kiadók honlapjain	–	–	67
Vannak szerzők, vagy engem érdeklő témák, amelyeket többnyire megveszek	33	19	67
Interneten, közösségi médiában követek blogokat, könyves csoportokat vagy kiadók, írók oldalait	–	–	65
Könyvesbolti nézegetés hatására	37	31	58
Barátaim, ismerőseim, rokonaim ajánlására	25	18	55
Könyvajánlók, recenziók, kiadók ajánlásai alapján nyomtatott újságban	–	3	50
Könyvkiadók, könyvterjesztők internetes hírleveleiből	–	–	27
Vannak kedvenc kiadóim, azoknak a könyveit keresem	–	–	24
Azt veszem meg, aminek megfog a borítója	–	–	12
Eladási listákat, sikerlistákat nézek, és az alapján választok	–	2	9
Csak azt a könyvet veszem meg, amelyikre szükségem van vagy előre elterveztem vagy amit muszáj	39	33	7
Hirdetések, plakátok, reklámok alapján választok	–	5	4

Szintén a könyvvásárlási szokásokhoz tartozik, hogy *elsősorban*, azaz fő stratégiaként miként próbál valaki hozzájutni egy olyan könyvhöz, ami érdekli: megveszi vagy kölcsönkéri, vagy kikölcsönzi könyvtárból; illetve ha megveszi, akkor új vagy antikvár példányt keres. Az online válaszolók közel fele (49%) elsősorban akciós áron vesz (könyvesboltban vagy interneten) új kiadású könyveket, azonban negyedük (24%) nem foglalkozik az akciókkal és teljes áron veszi meg az új kiadású könyveket. További 18%-uk elsősorban könyvtárból kölcsönöz, 7%-uk alapesetben antikváriumban vagy használtkönyv-árusnál szokott vásárolni,

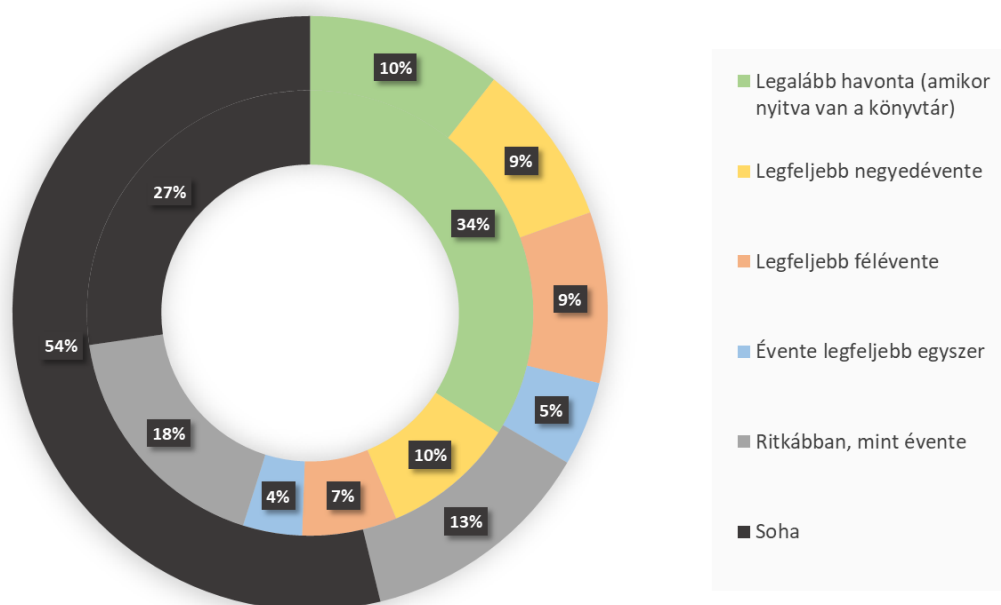
¹⁰ A 6. táblázatban feltüntettük a korábbi országos kutatás eredményeit is, azonban fontos megjegyezni, hogy mivel eltérő populáción készültek a kutatások, ezért az adatok nem összehasonlíthatók.

s csupán 2%-ukra jellemző, hogy rokontól, baráttól, ismerőstől kéri kölcsön a számára szimpatikus olvasnivalót.¹¹

Fontos megjegyezni, hogy az elemzett csoport 18%-ának a könyvtári kölcsönzés az elsődleges könyvszerzési stratégiája, ugyanakkor ennél jóval nagyobb arányban járnak könyvtárba a kifejezetten könyvkedvelő online válaszadók: egyharmaduk (34%-uk) legalább havonta, 17%-uk legfeljebb félévente, 22%-uk évente legfeljebb egyszer vagy ritkábban, mint évente jár könyvtárba, míg bő egynegyedük (27%-uk) egyáltalán nem látogat könyvtárat. A 14. ábra ezeket az arányokat mutatja részletesen, összehasonlítva a teljes felnőtt magyar népességre jellemző mintázattal.

14. ábra Jár-e könyvtárba? (százalékos megoszlás, 2020)

A külső kör az országos kutatás, a belső kör az online kutatás eredményeit mutatja.

¹¹ 2005-ben a könyvvásárlók 71%-a megvette az új kiadást teljes áron. 13%-nyian kölcsönkérték valakitől, 9%-nyian könyvtárból kölcsönözték ki, 4%-nyian pedig antikváriumban keresték az adott munkát. Az eltérő válaszadó népesség miatt ezek az adatok is tájékoztató jellegűek, közvetlen összehasonlításra a 2020-as eredményekkel nem alkalmasak.

2.7. Könyvolvasási és könyvvásárlási szokások a koronavírus idején

A koronavírus-járvány alapjaiban változtatta meg mindennapjainkat. Ebben a fejezetben arra keressük a választ, hogy a járvány első hulláma során változtak-e a felnőtt magyar lakosság és a kimondottan könyvkedvelő online válaszadók könyvolvasási és könyvvásárlási szokásai, s ha igen, akkor milyen típusú változásokról beszélhetünk.

Könyvolvasás terén azt tapasztaljuk, hogy az online válaszadók közel harmada (31%) több időt szán papíralapú könyv olvasására, mint a járványt megelőző időszakban. A digitális könyvek olvasására az online válaszadók 18%-a, hangoskönyvek hallgatására pedig 6%-a fordít több időt. Az online vásárlásokat illetően ugyanez az erősrend figyelhető meg: leginkább a hagyományos nyomtatott könyvek azok, melyeket a kijárási korlátozások időszakában gyakrabban vásároltak, mint korábban online áruházakban az online kérdőívet megválaszolók. Az olyan könyves online tevékenységek, mint az online könyvesboltok böngészése, könyvekkel kapcsolatos tartalmak olvasása, online beszélgetések, videók nézése szerzőkkel és kiadókkal a válaszadók 32-39%-a számára vált az átlagosnál gyakoribb tevékenységgé a koronavírus-járvány első hullámában a kijárási korlátozások idején. Az online könyvesboltok böngészése és a különféle könyvajánlók, könyvekkel kapcsolatos tartalmak olvasása az online válaszadók körében – a járvány okozta bezárkózástól függetlenül is – elterjedt tevékenységnek számít, míg a könyves tartalmakról szóló online beszélgetések, videók nézése szerzőkkel, kiadókkal a kitöltők közel negyedére (31%) egyáltalán nem jellemző. (7- táblázat)

7. táblázat A koronavírusjárvány és a kijárási korlátozások idején változtak-e a könyvolvasási és könyvvásárlási szokásai az alábbi szempontok mentén? (százalékos megoszlás, 2020, online kutatás)

	Kevesebbet	Ugyanannyit	Többet	Egyáltalán nem jellemző	Összesen
Könyvolvasás:					
hagyományos (papír) könyv	13	54	31	2	100
digitális (e-book)	7	32	18	42	100
hangoskönyv	5	17	6	72	100
Online könyvvásárlás:					
hagyományos (papír) könyv	16	46	29	10	100
digitális (e-book)	8	28	10	53	100
hangoskönyv	5	16	2	77	100
Böngészés online könyvesboltokban	6	48	39	7	100
Könyvajánlók, könyvekkel kapcsolatos tartalmak olvasása az interneten	4	54	36	6	100
Online beszélgetések, videók nézése szerzőkkel, kiadókkal, könyves tartalmakról	4	33	32	31	100

Ezzel szemben a felnőtt magyar lakosság körében nem változott jelentős mértékben sem az olvasásra, sem az online könyvvásárlásra fordított idő mértéke. Nyomatott könyvet a lakosság 8%-a, e-könyvet 2%-a, hangoskönyvet pedig 1%-a fogyasztott gyakrabban a kijárási korlátozások ideje alatt, miközben 1-2% azoknak az aránya, akik gyakrabban is vásároltak. A könyvekkel és könyvvásárlással összefüggő online elfoglaltságokkal (könyvajánlók, blogok, áruházak felkeresése) a felnőtt magyar lakosság 1-3%-a töltött több időt, mint a járványt megelőzően, azonban a népesség 82-90%-ára egyáltalán nem jellemzőek ezek.

3. Eredmények lakóhely szerinti bontásban – az online kutatás eredményei határon innen és határon túl

Az online kérdőív országhatárokat átívelően, összesen 2910 kitöltéssel zárult. Az eddigi fejezetekben a Magyarországon élő online kitöltők (2704 fő) válaszait elemeztük az országos – felnőtt népességet nem, életkor és településtípus szerint reprezentáló –, személyes megkeresésen alapuló kutatásokkal való összehasonlítás érdekében és emiatt nem vettük figyelembe a külföldön élő válaszadók válaszait. Jelen fejezetben lakóhely szerint, a Magyarországon élők és a határon túl élők szerinti bontásban közöljük az összes, idei kutatásokban részt vevő személy (érvényes) válaszát. Mivel a Magyarországon élő és a külföldi kimondottan könyvkedvelő online válaszoló magyarok válaszai nem térnek el jelentősen egymástól, ezért az alábbiakban az adatokat táblázatos formában tesszük közzé.

8. táblázat Milyen gyakran olvas könyvet? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt népesség körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Naponta	59	60	59	3
Hetente többször	30	30	30	6
Hetente	4	2	4	4
Havonta többször	3	4	3	10
Havonta	2	2	2	6
Ritkábban, mint havonta	2	0	2	18
Soha vagy szinte soha	0	0	0	53
Összesen	100	100	100	100

9. táblázat Hány könyvet olvas el Ön egy évben átlagosan? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
1-10 könyv	21	17	21	*
11-20 könyv	24	26	24	*
21-30 könyv	16	21	16	*
31-50 könyv	21	20	21	*
51+ könyv	18	17	18	*
Összesen	100	100	100	*

10. táblázat Mi jellemző Önre a leginkább: egyszerre egy vagy több könyvet is olvas? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Egyszerre egy könyvet olvasok	54	52	54	*
Egyszerre többet is olvasok	46	48	46	*
Összesen	100	100	100	*

11. táblázat Milyen gyakorisággal szokta Ön az alábbi műfajokat, könyvtípusokat olvasni? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt könyvolvasó népesség körében, 2020)

	gyakran	ritkán	(szinte) soha	összesen
Szépirodalom: regény, novella, esszé, vers, dráma				
Magyarországon élő online válaszadók	69	24	7	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	75	22	3	100
Online kitöltők összesen	70	24	6	100
Országos kutatás	25	46	28	100
Szórakoztató irodalom, krimi, fantasy, sci-fi				
Magyarországon élő online válaszadók	57	27	16	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	59	26	15	100
Online kitöltők összesen	57	27	16	100
Országos kutatás	25	48	27	100
Memoár, életrajz, interjú				
Magyarországon élő online válaszadók	19	54	27	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	21	53	26	100
Online kitöltők összesen	19	54	27	100
Országos kutatás	10	37	53	100
Történelem, tudományos ismeretterjesztő, politika, gazdaság				
Magyarországon élő online válaszadók	23	46	32	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	23	45	32	100
Online kitöltők összesen	23	45	32	100
Országos kutatás	12	42	46	100
Művészeti könyvek, albumok				
Magyarországon élő online válaszadók	8	41	51	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	11	44	44	100
Online kitöltők összesen	9	41	50	100
Országos kutatás	6	25	69	100
Ifjúsági (young adult) könyvek				
Magyarországon élő online válaszadók	17	34	48	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	18	34	48	100
Online kitöltők összesen	17	34	48	100
Országos kutatás	4	15	81	100
Gyerekkönyvek, mesekönyvek, kifestő, képekönyv				
Magyarországon élő online válaszadók	20	26	54	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	20	24	56	100
Online kitöltők összesen	20	26	54	100
Országos kutatás	9	16	75	100
Életmód, egészség, hobbi, sport, utazás, gasztronómia, ezoterika				
Magyarországon élő online válaszadók	12	43	44	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	12	46	42	100
Online kitöltők összesen	12	44	44	100
Országos kutatás	10	42	48	100
Szakkönyvek, tankönyvek, nyelvkönyvek, szótárak				
Magyarországon élő online válaszadók	28	44	27	100
Nem Magyarországon élő online válaszadók	31	46	24	100
Online kitöltők összesen	29	45	27	100
Országos kutatás	19	36	46	100

12. táblázat Olvas-e idegen nyelven könyvet (legalább évente egy könyvet)? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
igen	46	75	48	*
nem	54	25	52	*
összesen	100	100	100	*

13. táblázat Milyen gyakran szokott könyvet vásárolni? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt népesség körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legalább havonta	44	40	43	1
Ritkábban, mint havonta, de legalább negyedévente	35	38	35	7
Ritkábban, mint negyedévente, de legalább félévente	8	4	7	9
Évente néhány alkalommal	12	16	12	25
Soha vagy szinte soha	2	2	2	58
Összesen	100	100	100	100

14. táblázat Mikor vásárolt utoljára könyvet? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt könyvvásárló népesség körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Idén tavasszal	79	73	78	16
Idén télen, tavasszal	13	16	14	21
Tavaly karácsony előtt	4	4	4	17
Tavaly ősszel	1	1	1	5
Tavaly nyáron	0	2	0	5
Egy éve	0	0	0	5
Ennél régebben, nem emlékszik	0	0	0	5
Nem szokott könyvet venni	2	2	2	26
Összesen	100	100	100	100

15. táblázat Az elmúlt egy hónapban kb. mennyit költött könyvre (nyomtatott könyvre, e-könyvre illetve hangoskönyvre) Ön, illetve a háztartása összesen (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legfeljebb 5000 forintot	23	15	23	*
5000-10.000 forint között	36	33	36	*
10.000-20.000 forint között	29	30	29	*
20.000 forintnál többet	11	23	12	*
Összesen	100	100	100	*

16. táblázat Az elmúlt egy évben kb. mennyit költött könyvre (nyomtatott könyvre, e-könyvre illetve hangoskönyvre) Ön, illetve a háztartása összesen? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legfeljebb 2 ezer forintot	1	0	1	*
2-10 ezer forintot	7	8	7	*
10-20 ezer forintot	17	11	17	*
21-50 ezer forintot	34	30	34	*
50-100 ezer forintot	21	19	21	*
100-200 ezer forintot	11	12	11	*
200 ezer forintnál többet	4	4	4	*
Nem kívánok válaszolni	6	15	6	*
Összesen	100	100	100	*

17. táblázat Az elmúlt egy évben vásárolt-e...? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt könyvvásárló népesség körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Nyomtatott könyvet				
igen	97	96	97	94
nem	3	4	3	6
összesen	100	100	100	100
E-könyvet				
igen	29	43	30	6
nem	71	57	70	94
összesen	100	100	100	100
Hangoskönyvet				
igen	8	9	8	3
nem	92	91	92	97
összesen	100	100	100	100

18. táblázat Milyen gyakorisággal jár Ön könyvesboltba? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legalább havonta egyszer	49	45	48	*
Legfeljebb negyedévente	33	28	33	*
Legfeljebb félévente	12	18	12	*
Legfeljebb évente	3	6	4	*
Ritkábban, mint évente	2	2	2	*
Soha	1	0	1	*
Összesen	100	100	100	*

19. táblázat Milyen gyakorisággal keres fel Ön internetes, online könyvesboltokat (könyvet is áruló online áruházakat)? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legalább havonta egyszer	77	72	77	*
Legfeljebb negyedévente	14	20	15	*
Legfeljebb félévente	4	5	4	*
Legfeljebb évente	2	2	2	*
Ritkábban, mint évente	1	0	1	*
Soha	1	1	1	*
Összesen	100	100	100	*

20. táblázat Vásárol-e könyvet Ön az alábbi akciók hatására akár könyvesboltban, akár online? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Törzsvásárlói kártyával				
igen	76	63	75	*
nem	22	32	23	*
nem találkozott még ilyennel	1	6	2	*
összesen	100	100	100	*
Egyszeri leértékelések, szezonális kiadások				
igen	85	83	85	*
nem	15	14	15	*
nem találkozott még ilyennel	1	2	1	*
összesen	100	100	100	*
Állandó leértékelések (pl. egyes online oldalakon)				
igen	61	58	61	*
nem	32	31	32	*
nem találkozott még ilyennel	6	11	7	*
összesen	100	100	100	*
Kuponnal, kuponfüzettel kapható kedvezmények				
igen	39	30	38	*
nem	53	47	52	*
nem találkozott még ilyennel	9	23	10	*
összesen	100	100	100	*
Egyet fizet, kettőt kap vagy Kettőt fizet, hármat kap típusú akciók				
igen	54	55	54	*
nem	43	38	43	*
nem találkozott még ilyennel	2	7	3	*
összesen	100	100	100	*
Raktárvásár				
igen	34	31	34	*
nem	53	49	52	*
nem találkozott még ilyennel	13	21	14	*
összesen	100	100	100	*

21. táblázat Jellemző-e Önre az, hogy egy könyvvásárlást későbbre halaszt azért, hogy valamilyen időszakos akcióban, leárazáskor vagy egyéb kedvezménnyel vegye azt meg? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
igen	55	49	55	*
nem	45	51	45	*
összesen	100	100	100	*

22. táblázat Az emberek többféle módon vásárolnak könyvet. Ön melyik típusba, típusokba tartozik? (több válasz is lehet, százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Könyvesbolti nézegetés hatására	58	62	58	*
Interneten böngésznek online áruházakban vagy a kiadók honlapjain	67	57	67	*
Könyvajánlók, recenziók, kiadók ajánlásai alapján nyomtatott újságban	50	53	51	*
Interneten, közösségi médiában követek blogokat, könyves csoportokat vagy kiadók, írók oldalait	65	67	65	*
Könyvkiadók, könyvterjesztők internetes hírleveleiből	27	18	27	*
Barátaim, ismerőseim, rokonaim ajánlására	55	57	55	*
Csak azt a könyvet veszem meg, amelyekre szükségem van vagy előre elterveztem vagy amit muszáj	7	6	7	*
Vannak szerzők, vagy engem érdeklő témák, amelyeket többnyire megveszek	67	61	66	*
Vannak kedvenc kiadóim, azoknak a könyveit keresem	24	15	24	*
Azt veszem meg, aminek megfog a borítója	12	9	11	*
Hirdetések, plakátok, reklámok alapján választok	4	3	4	*
Eladási listák, sikerlisták alapján	9	12	10	*

23. táblázat Ha érdekli Önt egy könyv, hogyan próbálja beszerezni ELSŐSORBAN? (százalékos megoszlás az online kitöltők körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Megveszem új kiadásban könyvesboltban vagy interneten teljes áron	24	35	24	*
Megveszem új kiadásban könyvesboltban vagy interneten akciós áron	49	41	49	*
Antikváriumban vagy használtkönyv-árusnál veszem meg	7	11	7	*
Kikölcsönzöm könyvtárból	18	10	17	*
Kölcsönkérem rokontól, barátától, ismerőstől	2	4	2	*
Összesen	100	100	100	*

24. táblázat Jár-e könyvtárba? (százalékos megoszlás az online kitöltők és magyarországi felnőtt könyvolvasó népesség körében, 2020)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Legalább havonta (amikor nyitva van a könyvtár)	34	30	34	11
Legfeljebb negyedévente	10	10	10	9
Legfeljebb félévente	7	10	7	9
Évente legfeljebb egyszer	4	6	4	5
Ritkábban, mint évente	18	21	18	13
Soha	27	24	27	54
Összesen	100	100	100	100

Függelék: A válaszadók társadalmi-demográfiai összetétele

Az országos mintához képest az online válaszadók társadalmi-demográfiai jellemzői – a válaszadás eltérő körülményeiből adódóan és a személyes kérdésben válaszolók illetve az online válaszadók sajátos összetétele miatt – eltérően alakulnak. Az online kérdőív kitöltésében az országos átlaghoz képest nagyobb arányban vettek részt a nők, a fiatalok és középkorúak, felsőfokú végzettséggel rendelkezők, gazdaságilag aktívak és aktív korú inaktívak, illetve fővárosban élők (F1. táblázat). Ezzel összhangban a teljes felnőtt magyar népességet személyes kérdéssel felmérő országos reprezentatív vizsgálat során azt találtuk, hogy leginkább a nők, a fiatal felnőttek, a közép- és felsőfokú végzettségűek, a budapestiek, az aktív korú inaktívak és a 60 évnél idősebbek számítanak rendszeres könyvolvasónak. Az online kutatás tehát sikeresen lefedte a vizsgálni kívánt célcsoportot – az idősebb korosztály kivételével, akik ezzel a módszerrel kevésbé elérhetők, mivel alulreprezentáltak az internethasználók körében.

F1. táblázat A válaszadók megoszlása a főbb társadalmi-demográfiai jellemzők szerint, 2020 (%)

	Magyarországon élő online válaszadók	Nem Magyarországon élő online válaszadók	Online kitöltők összesen	Országos kutatás
Nem				
férfi	17	14	17	46
nő	83	86	83	54
összesen	100	100	100	100
Életkor				
18–39 éves	45	51	45	38
40–59 éves	45	42	44	34
60 éves és idősebb	11	7	10	28
összesen	100	100	100	100
Legmagasabb iskolai végzettség				
alapfokú	0	0	0	51
középfokú	23	22	23	31
felsőfokú	76	78	77	17
összesen	100	100	100	100
Gazdasági aktivitás				
aktív	76	73	76	66
aktív korú inaktív	16	22	17	9
nyugdíjas	8	5	8	25
összesen	100	100	100	100
Lakóhelyének településtípusa				
Budapest	41	*	41	18
megyeszékhely	23	*	23	20
város	23	*	23	32
község	13	*	13	30
összesen	100	*	100	100
Régió				
Közép-Magyarország	54	*	54	30
Közép-Dunántúl	10	*	10	12
Nyugat-Dunántúl	9	*	9	10
Dél-Dunántúl	7	*	7	10
Észak-Magyarország	5	*	5	12
Észak-Alföld	7	*	7	15
Dél-Alföld	9	*	9	12
Összesen	100	*	100	100

